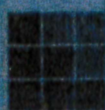
Aase Graf

Stenografi

Wang-Krogdahls system

STUDIA·bøkene

Stenografi

84,-

I serien STUDIA-bøkene er også utkommet:

Vibeke Engelstad: Menneskeriket. Et grunnriss av mentalhygiene.

Einar Granum: Vi ser på kunst. En nøkkel til kunstopplevelse.

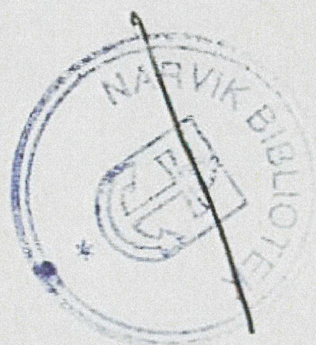
Brit Jahr: Italiensk. For selvstudium, studieringer eller kursvirksomhet.

AASE GRAF

Stenografi

Wang-Krogdahls system

FORLAGT AV
H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
OSLO 1977

Omslag av
Terje Jacobsen
Printed in Norway
As Norbok, Oslo/Gjøvik
ISBN 82-03-08963-1

FORORD

Fremstillingen bygger på Wang-Krogdahls stenografisystem. Stenogrammene er gjennomgått av den ene forfatteren av systemet, cand. oecon. Leif Wang. Boken er delt inn i 20 kapitler med elementær stenografi; her er innarbeidet en del øvelser og oppgaver. Til slutt følger 5 kapitler med variert øvingsstoff og et tillegg med løsninger til alle oppgavene i boken.

Opplegget tar vesentlig sikte på merkantile forhold, men det er tatt med en del "allment" stoff, slik at boken vil kunne være av interesse også for andre enn kontorstenografer. En del av øvingsstykkene er således vanlig, fortellende stoff.

Aase Graf

INNHOLD

1

Skriftsystem og linjesystem. Vokalsystem

INNLEDNING 1

Stenografi er en forenkling av det vanlige skriftsystem, og målet er å kunne skrive språket like hurtig som det tales. Det er mest alminnelig å anvende stenografien på kontorer, men den kan også være til nytte ellers, f.eks. som hjelpeskrift til referater, notater osv.

En kontorstenograf bør kunne stenografere 50–70 ord i minuttet, alt etter stoffets vanskelighetsgrad. For å oppnå dette kreves jevn øving, kombinert med interesse for og vilje til å lære stenografi. Det nytter ikke å slurve. Man må øve meget nøyaktig; hvert stenogram må skrives mange ganger, langsomt til å begynne med, og så fortere etter hvert. Man må være oppmerksom på at *stenogrammene skal skrives*, ikke tegnes; man må være lett på hånden, så det blir den rette flyt i skriften. I de fleste sammenhengende tekster i denne boken er derfor stenogrammene skrevet som etter diktat, slik de kan ta seg ut i praksis.

Til å begynne med foretrekker noen å skrive med en spiss alminnelig penn, mens andre liker å bruke blyant, som alltid bør være godt spisset (hardhetsgrad vanligvis HB). Et godt redskap øker muligheten for et godt resultat.

Stenografien er en *lydskrift* (fonetisk skrift). Derfor skriver vi f.eks. ikke stumme konsonanter, og en dobbeltkonsonant skrives som én konsonant, f.eks. hjemme = «jeme».

Av og til kan det likevel være at vi holder oss til den vanlige rettskrivning, hvis et stenografisk tegn blir tydeligere av den grunn. Videre er det ingen forskjell på små og store bokstaver, og tegnsetting sløyfes i vanlige tekster.

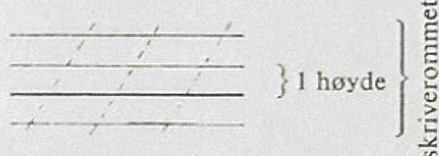
Istedenfor punktum brukes gjerne en litt større avstand mellom stenogrammene; men skulle man ønske å markere punktum tydeligere, kan det gjøres ved et lite kryss på linjen (x). Ønsker man ytterligere tegnsetting i stenogrammene, kan man bruke de vanlige skilletegnene, men da med en strek under, f.eks. ?, fordi mange av skilletegnene brukes som forkortelser for hele ord (se s. 53).

Nytt avsnitt markeres slik: _|‾

Tallord i teksten (unntatt formen én) skrives stenografisk med vanlige tall (f.eks. fem = 5, se s. 53).

LINJESYSTEM 2

Linjesystemet består av fire linjer som til sammen utgjør skriverommet. Avstanden mellom disse linjene er like stor, og vi kaller den 1 *høyde*. Vi benytter også ½ høyde. Stenogrammene varierer fra ½ høyde til 3 høyder. *Grunnlinjen* er hovedlinjen. De andre linjene er hjelpelinjer, som sløyfes når stenografisystemet er innarbeidet.

De prikkede skrålinjene viser skriveretningen. De brukes som hjelpelinjer under innøvingen for å skape jevn helling på stenogrammene. Mens du arbeider med de første 20 kapitler, må du bruke skrivebøker som er beregnet for systemet.

ET NYTT ALFABET 3

Når vi skal lære stenografi, må vi faktisk begynne med å lære et nytt alfabet. Poenget med dette nye alfabet er at det består av enkle tegn som glir hurtig og lett sammen i en helhet.

VOKALSYSTEMET 4

Vokalene er særlig sterkt forenklet. De viser tydelig fordelene ved å bruke stenografisk skrift (stenogrammer) istedenfor vanlig skrift, og det kan derfor være praktisk å la vokalene være vårt første møte med stenografien.

I alminnelighet skriver vi ikke egne tegn for vokalene inne i ordene, men lar bindestreken mellom konsonantene uttrykke vokalene.

Som du vil se nedenfor, har denne vokalstreken forskjellig lengde (avstandslengde mellom konsonantene), og den kan også kombineres med trykk på etterfølgende konsonant. Dessuten kan bindestreken heve konsonantene, eller den kan skjære foregående konsonant.

Til illustrasjon kan vi ta to konsonanter, *s* og *l*, og binde dem sammen med samtlige vokaler:

sel sæl sol sål sal søl sil sul syl

Her vil vi skrive *s* og *l* med alminnelig skrift, men vi vil uttrykke vokalene på samme måte som vi kommer til å gjøre det i stenografien. *e* og *æ* har samme tegn; *o* og *å* er også like.

sel
sæl

sol
sål

sal

søl

sil

sul

syl

e og æ:	kort vokalstrek
o og å:	lang vokalstrek
a:	kort vokalstrek og trykk på *l*
ø:	lang vokalstrek og trykk på *l*
i:	kort vokalstrek og *l* heves
u:	lang vokalstrek og *l* heves
y:	Her skjæres *s* av en kort vokalstrek, som går over i *l*.

Denne oversikten viser hovedregelen i vokalsystemet. Når vokalene kombineres med konsonanter på andre måter, eller når de danner diftonger, får vi visse modifikasjoner. Vokalene vil derfor bli behandlet enkeltvis i de følgende kapitler.

2

Stenografi og grammatikk

REGLER OG UNNTAGELSER [1]

En grammatikk over norsk språk har mange greie og faste regler, men dessverre også atskillige unntagelser. På samme måte er stenografi som skriftsystem bygd opp ved hjelp av klare og faste regler, men det er helt naturlig at de også må suppleres med en god del særregler og «unntagelser». Her er det nyttig å merke seg at alle avvikelser fra reglene tjener det bestemte formål å gjøre skrifttegnene enda mer hensiktsmessige enn de ville ha blitt etter hovedreglene.

Når du husker på dette prinsippet, som vi kunne kalle «skriftens økonomi», vil det lette innøvingen av alle de ekstrategn som kan sies å være en utvidelse av stenografiens grunnleggende alfabet.

Men også i stenografien gjelder det som så ofte ellers: Til å begynne med er det viktigst å lære og øve inn hovedreglene. Mindre viktige detaljer vil da kunne innarbeides etter hvert.

ORD OG LYD. SAMMENSETNINGER, FORSTAVELSER OG ENDELSER (SLUTTSTAVELSER) [2]

I det store og hele bygger stenografien på språkets vanlige grammatikk, men det hender at lydlige hensyn går foran de rent grammatiske. Hensynet til den vanlige rettskrivning kan også spille inn.

Det er viktig å være klar over hvordan ordene i hovedsaken er bygd opp. I ordet *lys* kalles *l* fremlyd, *y* innlyd, og *s* utlyd. Ordet i seg selv er her samtidig en stamme. Som hovedledd i en sammensetning kan det også kalles et stamord.

I sammensetningen *belysning* er *be-* en forstavelse, *lys* er stammen (stamordet), og *-ning* er endelsen (sluttstavelsen). Formene *belysningen*, *belysninger*, *belysningene* har dessuten en bøyningsendelse.

I sammensatte ord som *oversette* og *inneha*, er leddene *over-* og *inne-* opprinnelig preposisjon og adverb, men det vil være hensiktsmessig for oss å kalle også dem «forstavelser». Det samme gjelder «ugrammatiske» lydforstavelser som f.eks. *komp-*. På samme måte vil f.eks. *-ring* bli omtalt som en endelse. Her går altså lydlige og stenografiske hensyn foran de rent grammatiske.

I sammensetninger som egentlig bare er sammenskrivninger av selvstendige ord, f.eks. *sollys* og *biltrafikk*, stenograferes de enkelte ledd i alminnelighet som når de står alene, da dette faller mest naturlig.

ORDKLASSER [3]

Da stenografi er en lydskrift, vil et stenogram enda oftere enn vanlig skrift kunne dekke ord av forskjellige ordklasser. Som oftest vil det ikke være nødvendig å gjøre oppmerksom på dette. Men når slike ord forekommer særlig hyppig, får de egne, faste tegn for forkortelser, som da ikke dekker likelydende ord av andre ordklasser. Et eksempel vil vise dette: *hatt* kan være substantivet *(en) hatt*, og her er ikke ordklassen oppgitt. Men når ordet er en perfektum partisippform *(jeg har) hatt*, får det et eget tegn, og da blir ordklassen nevnt særskilt, eller den vil fremgå av sammenhengen.

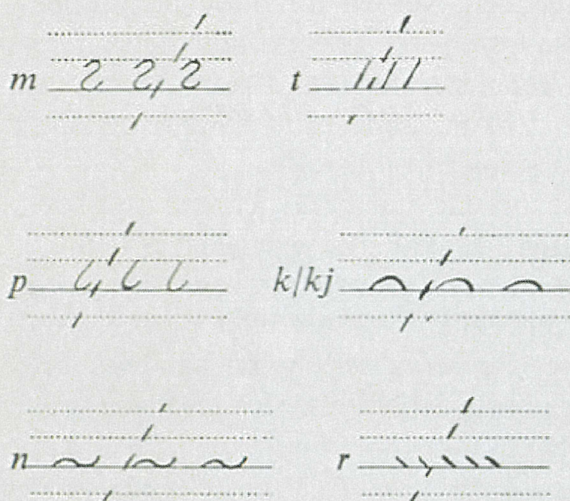
En del egennavn er tatt med som eksempler hvis de egner seg særlig godt til innøving av enkelte tegn.

3

Konsonantene m, t, p, k, n, r. Vokalene e, æ og o, å. Om faste forkortelser

KONSONANTENE *m, t, p, k/kj, n, r* 1

Vi begynner med seks konsonanter. De tre første *(m, t, p)* er på 1 høyde hver, og de tre neste *(k, n, r)* er bare på ½ høyde.

Skriv én linje av hver av disse bokstavene langsomt og nøyaktig, slik at du blir vant til å se og skrive tegnene.

Merk: Alle bokstavene står på grunnlinjen, *m, t* og *p* skrives ovenfra og ned. Pass på at *p* blir «rett i ryggen». *kj*-lyden skrives med tegnet for *k*. Teoretisk skal *n* være på ½ høyde, men i praksis faller det naturlig å skrive den noe flatere. *r* begynner midt mellom linjene og går på tvers av skriveretningen.

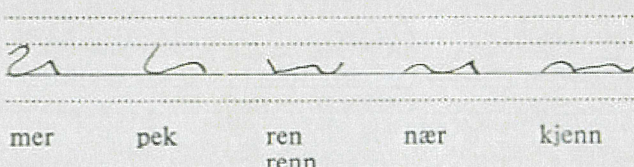
FORBINDELSE MED *e* OG *æ* 2

Vi vil nå forbinde konsonantene ovenfor på forskjellige måter med vokalene *e* og *æ*, som stenograferes likt.

e og *æ* inne i ord (som *innlyd)* er en kort forbindelseslinje fra venstre mot høyre. Den må ikke være høyere enn 1 høyde.

I begynnelsen av ord (som *fremlyd*) skriver vi den korte streken fra *grunnlinjen* opp til konsonantens begynnelsespunkt. Merk: En vokalstrek i begynnelsen av et ord skrives alltid fra grunnlinjen.

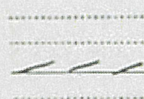
Eksempler. Les og øv.

kjær
kjerr
meter
metter
Peter
Petter
pepper

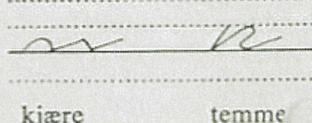

e og *æ* i slutten av ord (som *utlyd*) er en kort strek fra grunnlinjen på ½ høyde:

Eksempler. Les og øv.

Oppgave 1

Stenografer ordene:

rem men nett kjepp neper emmen ener rette tette tenke

Løs oppgaven på egen hånd før du konfererer med løsningen, som du vil finne på s. 65.

Oppgave 2

Stenografer disse ordene:

rom rot topp nok tomme rope pore Tore tone tåke oter oker Otto åre må

FORBINDELSE MED *o* OG *å* 3

o og *å* som *innlyd* og *fremlyd* uttrykkes ved en lang strek fra venstre mot høyre på inntil én høyde.

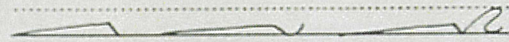
Eksempler. Les og øv.

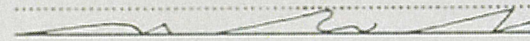
mor mår | råk rokk | når | kåt kott

poter potter | poteter | motor

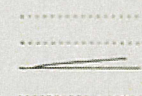

år or | onn | orm

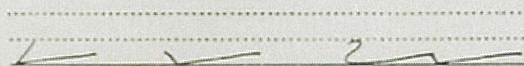

åker oker | omen | åtte åte

o og *å* som *utlyd* er en strek akkurat som for *e* og *æ*, men noe lenger:

Eksempler. Les og øv.

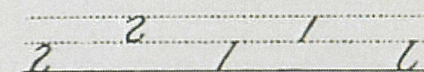

to tå | ro rå | moro

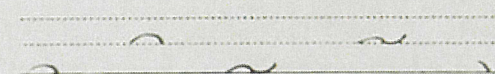
OM FASTE FORKORTELSER 4

De ord som forekommer hyppigst i et språk, har egne stenografitegn, som vi kaller "faste forkortelser" eller *sigler*. Det gjelder å innarbeide dem helt fra begynnelsen av, og øve dem så godt at du praktisk talt skriver dem automatisk. I hvert kapittel fremover vil du finne en gruppe av disse faste forkortelsene, som det lønner seg å repetere særskilt. I kap. 18 vil du finne forkortelsene i Wang-Krogdahls system samlet i en liste.

Disse ordene må bare skrives med forkortelsen; de skal altså ikke skrives helt ut. Som tegn for forkortelser bruker vi som oftest en enkelt bokstav eller en bokstavgruppe. De *bokstavene* vi nå har lært, benytter vi som forkortelser for følgende ord:

med | dem | til | det | på

kan | ikke | en enn | den | er

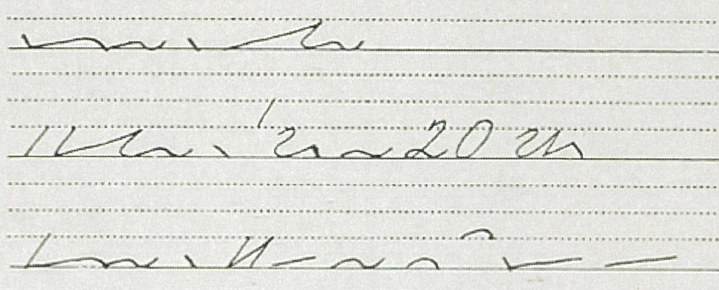

over | og

Legg merke til at ett og samme tegn får en annen betydning når det flyttes fra grunnlinjen opp på mellomlinjen. Merk særlig at tegnet for *e* og *æ* er fast forkortelse for *og*.

Oppgave 3

Les setningene til høyre nøye, og stenografer dem så flere ganger.

Oppgave 4

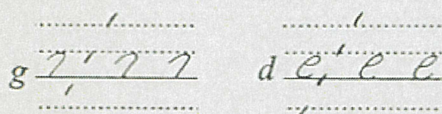
Stenografer følgende setninger:
Mor kan ikke rå med dem. Poteten er rå, og nepen er råtten. Rett på motoren, men rot ikke med den.

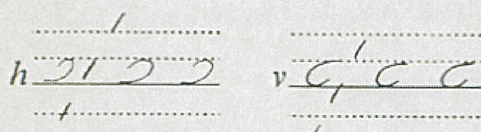
4

Konsonantene g, d, h, v. Vokalene a og ø

KONSONANTENE *g, d, h, v* [1]

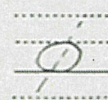
Disse konsonantene er på 1 høyde hver:

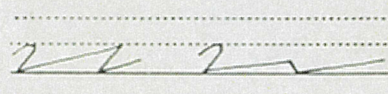

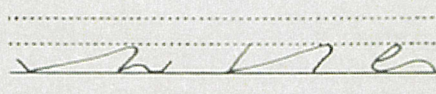
Skriv én linje av hver bokstav.

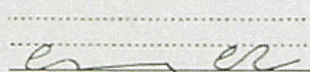
Pass på at *g* får rett nedtrekk, og at den følger skriveretningen. Vi kan si at stenografisk *g* er første trekk i bokstaven *n* i vanlig skrift. Vær oppmerksom på at *d* er som *e* i vanlig skrift, men uten strek foran. *h* begynner med opptrekk og skrives mot høyre. Den er buet i «ryggen» og slutter på grunnlinjen. *v* begynner på mellomlinjen og skrives mot venstre. Den er buet i «ryggen» og slutter med oppstrek. Vi kan si at stenografisk *h* og *v* på en måte utfyller hverandre slik:

Vi skal nå kombinere disse nye konsonantene med bokstaver fra forrige kapittel. Les og øv *eksemplene*.

doven hoppe

heve hekk hevn horn

vekke venn vedde

verge våge

Oppgave 1
Stenografer ordene:
gemen Norge egg dokk moden rede redd hov hår hegg hete vår våpen vogn neve rev

FORBINDELSE MED *a* 2

a som *innlyd* og *fremlyd* er en kort strek på inntil 1 høyde, som en *e*, men med trykk på etterfølgende konsonant. «Trykket» blir bare litt tyngre enn vanlig skrift og faller alltid på nedtrekket. Altså: stenografisk *a* = *e* + trykk på etterfølgende konsonant.

Eksempler. Les og øv.

mat tam tak kav kappe

dame hage vare maraton

kamerat ark agn ake

atom amor

a som *utlyd* er vokalstreken for *e* kombinert med et nedtrekk på ½ høyde i skriveretningen; det får trykk:

a

Eksempler. Les og øv.

tema Eva tara

Ada aroma Agata

Oppgave 2
Stenografer ordene:
dam hav hatt harpe gate gave garn varm ape arm arv arg apotek apparat opera arena Havana

FORBINDELSE MED *ø* 3

ø som *innlyd* og *fremlyd* er en lang strek på inntil 1 høyde, som en *o*, men med trykk på etterfølgende konsonant. Altså: stenografisk *ø* = *o* + trykk på etterfølgende konsonant.

Eksempler. Les og øv.

mør møte tøv tønne

dømme høre høve

kjøtt

øm øde øve

øke øre ørken

ø som *utlyd* er vokalstreken for *o*, kombinert med samme nedtrekk som *a* har i slutten av ord:

ø

Eksempler. Les og øv.

kø dø tø

Hankø

Oppgave 3

Stenografer ordene:
dør døv mørk tørn tømme øre økonom Ærø nevø

FASTE FORKORTELSER

4

Bokstavene *g*, *d*, *h* og *v* brukes også som faste forkortelser og betyr da:

gi gir/gitt gikk de da/dag

hadde han ham ha/har/hatt

ved være/vært

I enstavelsesord som slutter på *a*, kan vi, istedenfor å skrive *a*, legge trykk på foregående konsonant; f.eks. da, hva, ta:

Oppgave 4

Les og stenografer disse setningene:

Oppgave 5

Stenografer setningene:
Toget har 5 vogner med tømmer. Norge har moderne dokker. Danmark har nok korn. Hva kan De ta med Dem?

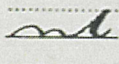
5

Sammenhengende konsonanter. Sløyfing av ubetont e. Konsonanten l

SAMMENHENGENDE KONSONANTER 1

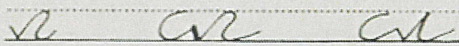
To eller flere konsonanter som støter sammen til en lydlig enhet, skrives vanligvis tett sammen. For særlig hyppige konsonantgrupper benytter vi egne tegn. Disse vil bli behandlet i senere kapitler.

Eksempel: k og *n* i ordet knapp

I enkelte tilfeller gir vi avkall på tett sammenskrivning, nemlig når ordenes mening tydelig vil fremgå av sammenhengen.

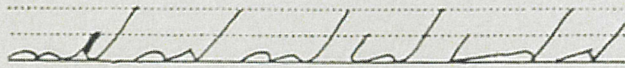
Eksempler:

rm – rem varme – vareme verpe – verepe

For enkelte konsonanter gjelder særregler. Her kan nevnes at når *t* kommer like etter en annen konsonant, skriver vi den i 2 høyder nedenfra og oppover.

Eksempler. Les og øv.

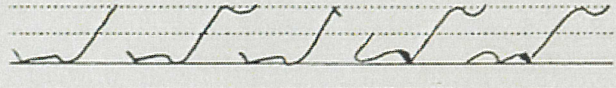

knapt kjært kjent pent tokt ert

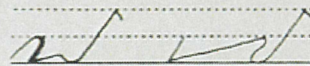
UBETONT *e* ETTER OPPADGÅENDE *t* 2

Ubetont *e* kan ofte sløyfes i stenografien, således alltid etter oppadgående *t*. (Andre tilfeller behandles i kap. 11, 3.)

Øv *eksemplene.*

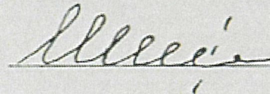
rente renten renter pakten karten

agenter tomter

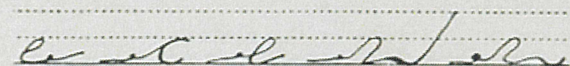
KONSONANTEN *l* 3

Når vi skal skrive en stenografisk *l*, går vi ut fra *l* i vanlig skrift, men forminsker den slik at det til sist ikke blir noen «løkke», men bare en «omdreining» til venstre, slik:

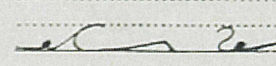

Det er bare den siste lille omdreiningen som betyr *l*, men vil vi stenografere en *l* alene, tar vi med vokalstrek på begge sider for tydelighets skyld, *l* —— Teoretisk regnes *l* for å være på ½ høyde.

Eksempler. Les og øv.

dele elv elde elegant allmenn

alvor male

halvere leke lære leve lam

lån løk lønn

dal mel tall pol voll toll

kål øl

Pass på når *l* står i begynnelsen av et ord, at det ikke skrives vokalstrek foran omdreiningen. Når *l* står i slutten av ordet, gjelder det å stoppe med selve omdreiningen, slik at det ikke blir vokalstrek etter.

Oppgave 1

Skriv disse ordene med stenogrammer: malt kalk alter lakk legat lerke lenke møll pedal høvel

FASTE FORKORTELSER

4

Av forkortelsene her vil du se at noen er knyttet til *l*. De øvrige forkortelsene er tatt med for å få en passende stor gruppe til innøving. Husk å trene disse viktige ordene særskilt. Tilsvarende grupper vil du finne i de følgende kapitler.

skal la(te)/lar/latt lot eller

land meget om

for dette av/at/å gjøre

gjorde gjort noe/noen

Oppgave 2

Les nøye igjennom setningene nedenfor og stenografer dem så:

Oppgave 3

Skriv følgende setninger med stenogrammer:
Han skal levere varen om en dag eller to. Han kan ikke tillate dem å gjøre noe med dette. Noen land har en meget lav rente. De lar ham låne en del av arven.

6

Konsonantene s og j. Flertallsendelsen -(e)ne

KONSONANTEN *s* 1

s er en sirkel på $\frac{1}{2}$ høyde og begynner midt mellom mellomlinjen og grunnlinjen; den skrives alltid til *høyre:*

Øv *eksemplene:*

se så ser sår sen sekk

sot søm sove såpe

serenade søster kassen

rest Moss ås los ras

Har vi *s* + en av vokalene *a*, *e*/*æ*, *o*/*å*, *ø* + *l*, altså sal, sel/sæl, sol/sål, søl, hever vi *l* en halv høyde istedenfor å sette den på samme linje som *s*. Dette gjøres for å lette skrivemåten og gjenlesningen. Bokstavene som følger etter, fortsetter i samme høyde som *l*.

17 *Eksempler*. Les og øv.

sal sel sol såle sølen

soldat solvent

KONSONANTEN *j* 2

j er en sirkel på $\frac{1}{2}$ høyde, som *s*, men den begynner på grunnlinjen, og skrives alltid *venstre* om:

Eksempler. Les og øv.

ja jo jage jakke jevn

jod (g)jel(d) (g)jess

(g)jø (g)jerne/(h)jerne (h)jerte

olje kolje Mjøsa

Ørje

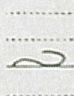
Oppgave 1

Stenografer ordene:

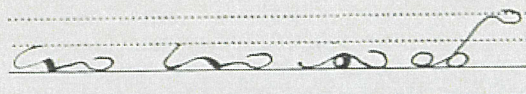
lese nese vase mase sett søt sekk sør seddel sende sennep salt astma hes Voss løs mos gås jern jakt jamre Terje kajakk majones major

FLERTALLSENDELSEN -*(e)ne* 3

For å markere flertallsendelsen -*(e)ne*, lar vi den siste vokalstreken slå tilbake:

Eksempler:

varene pakkene lassene gjestene

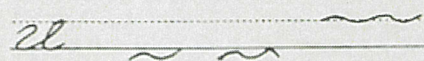

malerne

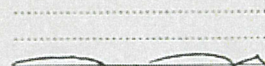
FASTE FORKORTELSER 4

som gjennom sak kom/komme kommer

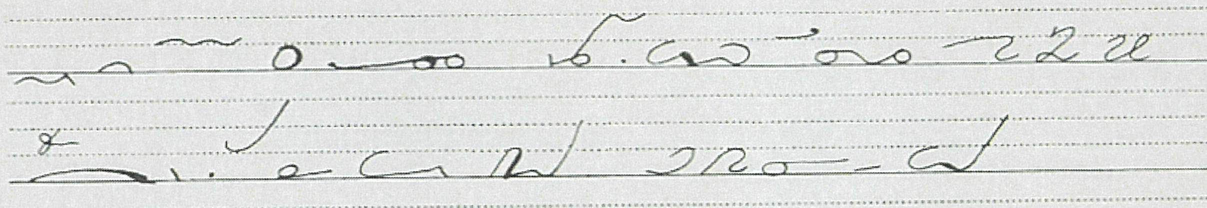
måned måneder nå når denne

kjøp/kjøpe kjøper

Oppgave 2

Les disse setningene, og stenografer dem:

Oppgave 3

Stenografer setningene:

Han kommer til å overta posten om en måned. Sekkene, som er ødelagt av vann, må selges med tap. Kjøperne kan ikke ta mer av varene nå.

7

Mer om sammenhengende konsonanter. Konsonantene b og f. Sløyfing av bøyningsendelser

S ETTER KONSONANT **1**

Repeter kap. 5, 1 om plassering av to konsonanter som følger etter hverandre. Kommer *s* etter konsonant, senker vi den ½ høyde.

Eksempler. Les og øv.

redsel remser pensel rense

ransel panser

danse kapsel Jens Monsen

pelsen satser

Legg merke til at tegnet etter *s* går ½ høyde opp igjen (pelsen, satser). Det er to unntak fra regelen om *s* etter konsonant, nemlig når *s* kommer etter *k* eller *r*. Da blir *s* lagt inni disse konsonantene:

ks *rs*

og blir her litt mindre enn en vanlig *s*.

Øv *eksemplene:*

kjeks saks laks takst eksamen vers mars

Larsen kors personer

j ETTER KONSONANT **2**

Når *j* følger etter konsonant, brukes vanlig tett sammenskrivning, men når den kommer etter *t*, skrives *j* på venstre side av *t* (uten at blyanten løftes):

tj tjære tjenester Tjalve

> **Oppgave 1**
> Stenografer ordene:
> lekse koks veksel vokse aksel eksem varsel karse tjern tjor

KONSONANTENE *b* OG *f* **3**

b *f*

De konsonantene vi har hatt hittil, har vært enten på 1 høyde eller på ½ høyde, mens *b* og *f* er på 2 høyder og står mellom

overlinjen og grunnlinjen. Skriv minst én linje av hver av disse nye bokstavene før du går videre. Pass på at *b* blir buet i «ryggen» og slutter med oppstrek. *f* begynner på mellomlinjen. Vær nøyaktig her, slik at du ikke skriver en ekstra strek foran.

Eksempler. Les og øv.

bom båt bær bok bjelle

bjørn boksen børs

betale fat fag fjord foss farge

fart sofa gaffel bøffel

Kommer en av vokalene *e/æ*, *o/å*, *a* eller *ø* foran *b*, senkes denne 1 høyde. Dette gjør vi for å holde oss til regelen om at bindestreken for disse vokalene må begrenses til 1 høyde.

Øv *eksemplene:*

møblere debatt fabel tobakk

sabel kabel

Denne plasseringsmåten gjelder for øvrig for alle tegn på 2 høyder som skrives mellom overlinjen og grunnlinjen. En unntagelse fra denne regelen er *f*, som begynner på mellomlinjen, og forbindelseslinjen blir her bare 1 høyde.

SLØYFING AV BØYNINGSENDELSER 4

Når en bøyningsendelse ikke har noen betydning for gjenlesningen, fordi meningen likevel kommer tydelig fram, kan den sløyfes. Det gjelder først og fremst bestemt form entall av substantiver, f.eks. dagen = «dag», partiet = «parti».

I flertall av substantiver sløyfes endelsen ofte etter mengdesord: om noen dager = om noen «dag».

Dessuten gjelder det verber i presens og perfektum partisipp, f.eks. sender = «send», sendt = «send».

FASTE FORKORTELSER 5

få/får/fått før/føre/fører/ført adv.

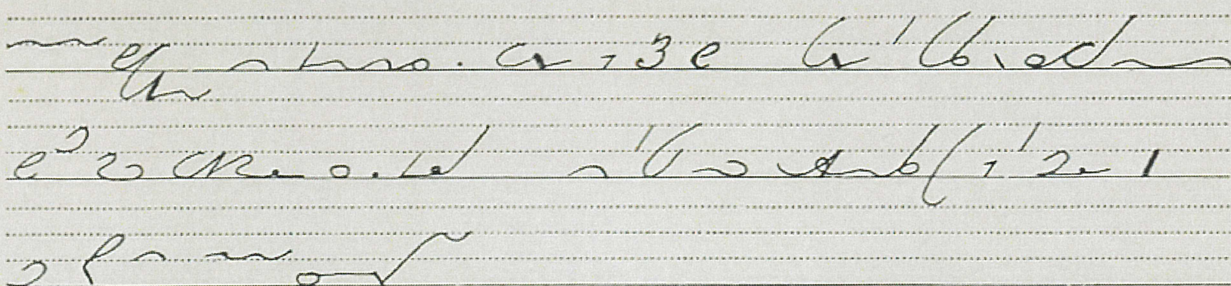
først/første bli/blir/blitt ta/tar/tatt

mot/motta/mottar/mottatt prep.

i parti tilbake

Oppgave 2

Les og stenografer setningene:

Oppgave 3

Skriv disse setningene med stenogrammer:

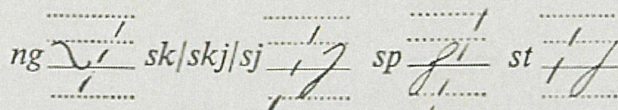
Han kan ikke betale gjelden før om noen måneder. Et parti olje blir sendt med det aller første. De kan få kaffepartiet i løpet av noen dager. Han har fått boken tilbake.

8

Konsonanser. Konsonansene ng, sk/skj/sj, sp, st

I stenografien har vi egne tegn for faste og ofte forekommende konsonantforbindelser (grupper på to eller tre konsonanter). De kan oppfattes som lydlige enheter, og kalles *konsonanser*.

KONSONANSENE *ng, sk/skj/sj, sp, st* [1]

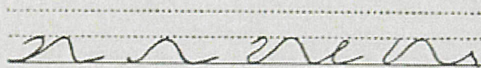
Tegnet for *ng* er på 1 høyde og går på tvers av skriveretningen. Blir dette tegnet skrevet unøyaktig, kan det lett forveksles med en *m*.

sk/skj/sj (samme tegn), *sp* og *st* er alle på 2 høyder og går fra mellomlinjen til underlinjen.

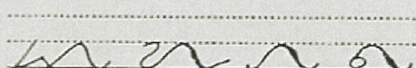
st-konsonansen brukes *bare i fremlyd*. Har vi *st* i innlyd eller utlyd, får den ikke eget tegn; vi skriver da vanlig *s* og oppadgående *t* på 2 høyder, som normalt etter konsonant.

Forstavelser som f.eks. *be-*, *for-* osv. i sammensetninger «teller ikke». Skrivemåten for *st-* konsonansen blir derfor beholdt som ellers i fremlyd.

Eksempler. Les og øv.

henge lenge mengde penger

terreng mange lang sang

fange forlange konge

fasong sesong talong

skål skatt skavank maske

flaske eske rask

skjorte skjenne skjøte

sjekk sjal sjanse sjarm

sjø gasje etasje aksje

lekkasje tonnasje apanasje

spalte spor spade spøk

spole spansk rasp gjespe

stek stav stanse støpsel

støtte stafett stang

Merk forskjellen i skrivemåten for *st*-konsonansen i disse eksemplene:

stemme bestå forstand bestand

mest best flest blomster

Oppgave 1

Stenografer ordene:
seng rang tenger skole skotte torsk skjørt skjold sjangle sjofel sjokolade sport spedalsk lespe haspe start stenge stoppe stakkato stevne forstå tilstå hest last

FASTE FORKORTELSER 2

gang ingen skjønt/-skap

stor/stort spesiell/spesielt

si/sier sa/sagt opp her/herr

jeg vi mens/mis-

På norsk forekommer kombinasjonen *det er* så hyppig at vi istedenfor å skrive de faste forkortelser for disse ordene hver for seg, smelter dem sammen til en ny enhet:

= det er. Tegnet står på mellomlinjen og blir på 1 ½ høyde.

Oppgave 2

Les og stenografer følgende setninger:

Oppgave 3

Les og stenografer stykket:

9

Vokalen i. Konsonansene kr, gr, pr, tr

VOKALEN *i* 1

Som *innlyd* og *fremlyd* uttrykkes *i* ved å heve etterfølgende tegn ½ høyde i skriveretningen. Dette kalles *høystilling*. Er det to eller flere *i*'er i samme ordet, heves det følgende tegn ½ høyde for hver ny *i*.

Eksempler. Les og øv.

rim kniv kitt vil ville vise virke

fin bil side sil sigar fisken risp is

idé iver irsk iris imitere ibenholt

bibel Filippinene

Merk: For å unngå forveksling stenograferes *ville* med dobbelt *l*.

Husk at *b* etter en vokal senkes 1 høyde (jfr. kap. 7.3), men når denne vokal er *i*, senkes *b*'en bare ½ høyde (ibenholt, bibel).

Som *utlyd* betegnes *i* ved en oppstrek på 1 høyde i skriveretningen. Merk her særlig endelsen *-ig* (med stum *g*). I ord som ender på *-ktig*, sløyfes også *t* stenografisk, slik at denne endelsen blir bare *-ki*: mektig = «meki», forsiktig = «forsiki» osv.

Eksempler. Les og øv.

kopi koloni allergi fiskeri stadig

farlig vennlig virkelig mektig forsiktig

Oppgave 1
Stenografer ordene:
bilde firma remisse mil dikt vikar signal silke hilsen ile havari karri politi siriss visir bikini rimelig temmelig høflig riktig pliktig

KONSONANSENE *kr*, *gr*, *pr*, *tr* 2

Disse konsonansene er grunnbokstavene *k*, *g*, *p* og *t* skrevet i dobbelt størrelse (en sammensmeltning med *r*).

kr *gr* *pr* *tr*

kr er på 1 høyde og skrives mellom grunnlinjen og mellomlinjen. *gr*, *pr* og *tr* er på 2 høyder og skrives mellom overlinjen og grunnlinjen. Pass på at *pr* er «rett i ryggen». Blir *pr* skrevet unøyaktig, kan tegnet lett forveksles med en *b*.

Eksempler. Les og øv.

krem krakk krok krets

kringle krise dekret spikre

grad gram grov grønn grense

gratis vegre migrene telegram

pram prat prest prikk presse premisse probat

program sopran tapre resiprok

tre tran tratte travel tropene trikk

trøst sitron natron nitrat

Når tegnene *gr*, *pr* og *tr* kommer etter vokal, senkes de 1 høyde, jfr. Kap. 7, 3. Etter *i* senkes altså disse konsonansene ½ høyde (migrene, resiprok, sitron).

Oppgave 2

Stenografer ordene:

krans krav kreps krig kronikk krokodille mikrofon lakris gro gren gresk granat grammofon lagre agronom prost presis presang problem kopra klapre treffe trapes trassent tromme matros patron

FASTE FORKORTELSER 3

kreditt/kredit/kreditere/kr

kort grunn tro/tror hen-

pris håp/håpe/håper/hode/hoved-

100, 200 osv. 1000, 2000 osv.

1 %, 2 % osv.

Oppgave 3

Les og stenografer setningene:

Oppgave 4
Les og stenografer brevet:

10

Konsonansene skr, spr, str. Vokalen u. Forstavelser med u

KONSONANSENE *skr, spr, str* [1]

Disse konsonansene har de samme tegnene som *sk, sp* og *st*, men forlenget med 1 høyde, slik at de skrives mellom overlinjen og underlinjen. De brukes *bare i fremlyd:*

skr *spr* *str*

Eksempler. Les og øv.

skrap skrot skremme skrøne

skrangle

sprek sprett sprenge sprang sprø

straks strekke stram straff strøk

Inne i ord – dette forekommer sjelden – må bokstavene i disse gruppene skrives hver for seg. F.eks.:

vestre astronom

Oppgave 1
Stenografer ordene:
skrek skrik skrog skral skrømt sprake springe sprinter språk sprosse strikk streng stripe strimmel strebe strofe stropp strøm mestre østre

VOKALEN *u* [2]

Som *innlyd* og *fremlyd* uttrykkes *u* ved å heve etterfølgende tegn ½ høyde i skrå retning, *skrå høystilling*. Er det to eller flere *u*'er i samme ordet, heves det følgende tegn ½ høyde for hver ny *u*. (Jfr. kap. 9, 1.)

Eksempler. Les og øv.

mur bud kurs rute

fugl dusk dusin human

assuranse luksus purpur

jurist

publisere muskulatur ur

urne ulster uke

Som *utlyd* betegnes *u* ved en skråstrek på 1 høyde:

Eksempler. Les og øv.

du skru tabu hustru

Oppgave 2

Stenografer ordene:
dur busk mulkt musikk dusør butikk budsjett assurere rull student stum supplere kursus tumult publikum ull ulv ulme urt bu ku gru furu futurum

FASTE FORKORTELSER 3

skriv/skrive/skriver større størst

kunne/kunde kunder bruk mulig

var hvor ut ute uten u- unn-

dessverre tid alltid

ut, ute, uten OG FORSTAVELSENE *u- unn-* 4

De tre første ordene brukes også som forstavelser. Disse faste forkortelsene har ingen direkte tilknytning til den vanlige måten å stenografere *u* på.

u- *ut* *ute*

uten *unn-*

u- skrives ovenfra og nedover, *ut* skrives som forstavelsen *u-*, men tegnet er på 2 høyder, *ute* er *ut* + *e*, og *uten* er forstavelsen *u* + *n* lagt inni. *Unn-* er en *n* som går opp i *u*'ens retning; tegnet skrives nedenfra og oppover. Det viser seg å være praktisk å bruke tegnet for *unn-* også for *unn(und)*-lyd hvor *unn* ikke er forstavelse.

Eksempler. Les og øv.

urett uhell uvanlig

utføre utsette uttale

utelukke utelate utestå

utenfor utenpå utenriks

munn stund rund

unngå unnta unnvære

Oppgave 3

Les og stenografer setningene:

Oppgave 4

Stenografer setningene:

Jeg har mottatt en prøve av ullgarn. Kunden må returnere dukene. Han har dessverre unnlatt å betale i tide. Han gikk ut i livet uten en øre i lommen. Prisene har steget både ute og hjemme.

Oppgave 5

Les og stenografer stykket:

11

Konsonansene vr, br, dr, fr, ft. Sammenstøtende vokaler. Sløyfing av ubetont e (forts.)

KONSONANSENE *vr, br, dr, fr, ft* [1]

Disse konsonansene er utledet av tegnene for *v, b, d* og *f.*

vr *br* *dr*

fr *ft*

Legg merke til at tegnene stopper på grunnlinjen, i motsetning til grunnbokstavene, som er buet nederst. Der hvor *ft* skjærer mellomlinjen, får den en svak bøyning, så den kan skilles tydelig fra *fr.*

Eksempler. Les og øv.

vrake vrede vri vrimle ivrig

brann bredde brensel brutto

brøk fabrikk

dress drosje adresse mudre idrett

frakt fred frisk frost refreng

gift luft løfte vifte saftig

drøfte

> **Oppgave 1**
> Stenografer ordene:
> vrang vrist havre øvre brønn brudd bremse vibrere rubrikk drakt drøm Drammen drabant madrass edru frukt frø front ofre blafre loft stift skifte heftig kraftig bedrift

SAMMENSTØTENDE VOKALER [2]

Når vi har to sammenstøtende vokaler, som uttales hver for seg, og som da ikke har egne diftongtegn, forbindes de to rette vokalstreker med en hake på ½ høyde i skriveretningen: . Når *a* eller *ø* er første vokal, skrives de som om de var utlyd; vi har da ikke bruk for haken, men kan føye neste vokal direkte til.

Vokalforbindelser av denne type forekommer mest i fremmedord. De «vanlige» diftonger, som har egne tegn, blir behandlet i kap. 13, 1 og kap. 14, 1.

Eksempler. Les og øv.

reol teolog genial materialer

reagere realisere kaos

kokain oversjøisk

radio ruin kue frue

I ord som ender på *-eum* og *-ium*, forkorter vi endelsen stenografisk til *-um;* museum, laboratorium blir til «musum» og «laboratorum»:

VOKAL ETTER OPPADGÅENDE *t* 3

Den samme haken som forbinder to vokaler, brukes også for å lette skrivemåten når vi har vokal etter oppadgående *t*.

Øv *eksemplene*.

faktura lektor

historie

Oppgave 2

Stenografer ordene:

teori geolog teater drue filial kolonial kaviar vikariat kakao Røa studium linoleum traktor mental porto

SLØYFING AV UBETONT *e* (FORTS.) 4

a) Ubetont *e* kan sløyfes i mange stavelser hvor den følges av *r: ker, ger, per, ter, ver, ber, der, fer*. Her brukes da de tilsvarende konsonanser: *kr, gr, pr, tr, vr, br, dr, fr*.

Eksempler. Les og øv.

vakker leger tepper matter krever feber skader

stoffer

Merk: I stavelsen *rer* sløyfes *e*, og den siste *r* settes i flukt med den første, *rer:* , f.eks.: varer karer

lærer bærer

b) I komparativ av adjektiver og adverber *(-ere)* sløyfes normalt utlyden *e;* penere, renere blir til «pener» og «rener»:

I superlativ *(-est)* beholdes oftest *e*, men den sløyfes i faste forkortelser, f.eks. nærmest:

For øvrig kan ubetont *e* sløyfes i en del andre tilfeller når dette ikke skaper vanskeligheter for gjenlesningen.

FASTE FORKORTELSER 5

hver/hvert enhver ethvert verken brev

der Deres aldri fra fram/frem-

fremdeles ofte orden ordne ordning ordre ordrer inn vanskelig -else god/godt gå/går/gått

Oppgave 3

Les og stenografer setningene:

Oppgave 4

Skriv setningene med stenogrammer:

Det er helt i orden fra vår side. Vi ser av Deres brev at De fremdeles ikke har betalt frakten. Reolene er nå kommet fram til riktig adresse. Ordrene på brensel strømmer inn hver dag. Vår bedrift har 50-års jubileum i år. Tiden går, og vi går med.

Oppgave 5

Les og stenografer stykket:

12

Vokalen y. Endelsene -ing/-ning og -ring

VOKALEN *y* [1]

Det karakteristiske for vokalen *y* er at den uttrykkes ved *skjæring*, det vil si:

Som *innlyd* og *utlyd* betegnes *y* ved at det legges en vokalstrek gjennom foregående tegn. Etter konsonantene *j*, *l* eller *s* må man bruke en hjelpestrek for å få fram skjæringen tydeligere.

Eksempler. Les og øv.

dyp dyr fyr frykte bygge forsyne

fyllepenn hysteri nylon ryste

trykk tykk jyde lykke lys sykkel syl

by gry kry bly sy ry paraply

Som *fremlyd* betegnes *y* med det stenografiske tegnet for bokstaven [stenografisk tegn]. Det trekkes en linje fra underlinjen til midt mellom grunnlinjen og mellomlinjen, og denne linjen skjæres så av vokalstreken.

Øv *eksemplene:*

yr yrke ynkelig ymte ydmyk

Oppgave 1

Stenografer ordene:
bytte flytte hypotek kyst myr nytt benytte fysikk jysk lyd lytte syn syre yst ypperlig fly bry sky ny

ENDELSENE *-ing/-ning*, *-ring* [2]

Avledningsendelsen *-ing* strekker seg over 2 høyder; den kan forbindes med *n: -ning*, som skrives på samme måten som *-ing*. Den kan videre smeltes sammen med *r: -ring*, til et eget tegn som også er på 2 høyder.

-ing/-ning [stenografisk tegn] *-ring* [stenografisk tegn]

Pass på at *-ing/-ning* blir rund i «toppen», mens *-ring* er spiss. Bøyningsendelser settes direkte på disse tegnene.

Eksempler. Les og øv.

bygging bygning bygningene mening stillinger

lesing lesning utvikling dekning forkortninger

lagring leveringen stipulering noteringene

Oppgave 2
Stenografer ordene:
betaling fortellinger maling deling setning fortolkning forskyvning skipning skjæring næringer saneringen forklaringene

FASTE FORKORTELSER

3

yte/ytre ytterligere ytterst ting forretning

meddele et anledning betingelse forbindelse fore-

5. d.m. 5. f.m. vårt holde vi har vi kan

Merk: For å lette skrivningen i de to siste forkortelsene flyttes «har» ned ½ høyde, og «kan» løftes ½ høyde.

Oppgave 3
Les og stenografer setningene:

Oppgave 4
Stenografer setningene:
Vi måtte lete med lys og lykte. Vi kan foreta levering av syklene innen den 15. d.m. Hver ting til sin tid. Vårt inntrykk er at han alltid yter sitt beste. Han har ytret ønske om å få i stand et nytt møte. Han har ry for å være en meget dyktig mann i sitt yrke.

Oppgave 5
Les og stenografer brevet:

13

Diftongene ei/ai/øy. Lydgruppen ein/øyn. Konsonansene mp, mb. Lydgruppene komp, komb

DIFTONGENE *ei/ai/øy* [1]

ei, *ai* og *øy* har samme tegn, nemlig en skråstrek i 2 høyder: Det har vist seg i praksis at det ikke er nødvendig å skille mellom disse diftongene stenografisk, da det vil fremgå av meningen hvilken av dem vi har å gjøre med.

Eksempler. Les og øv.

vei reise leir feil

deg meg seg

grei peis Leif leide leilighet

mais pai

øy drøy bøyle høyt skøyte

fornøyd

Skulle man likevel ønske å markere *ai* og *øy*, kan dette gjøres i inn- eller utlyd ved å legge trykk på tegnet foran *ai*, og ved å senke tegnet foran *øy* ½ høyde:

mais høy

LYDGRUPPEN *ein/øyn* [2]

ein og *øyn* skrives med samme tegn, nemlig en lang *n:*

Øv *eksemplene:*

regn tegn teine

løgn døgn

> **Oppgave 1**
> Stenografer ordene:
> nei eik heis speil streif hai kai tøy støy søyle nøytral høyde omegn klein segne røyne høyne

KONSONANSENE *mp*, *mb* [3]

Tegnene for *mp* og *mb* er en *m* med løkke. I *mp* har *m* vanlig høyde, mens *m* i *mb* er i

dobbelt størrelse, og står mellom mellomlinjen og underlinjen:

mp *mb*

Hvis *mp* følges av *r*, legges denne inni tegnet:

Eksempler. Les og øv.

lempe kjempe stempel tempo kamp

stampe pumpe krympe import

imponere

improvisere bombe emballere emblem

symbol

LYDGRUPPENE *komp*, *komb* 3

komp og *komb* forekommer forholdsvis sjelden. Her smelter vi den faste forkortelsen for *kom* sammen med tegnet for *mp* og *mb:*

komp *komb*

Øv *eksemplene:*

kompass komplettere komponere

kompressor katakombe

Oppgave 2

Stenografer ordene:

hempe tempel hamp damp lampe klump impregnere ambulanse ambassade plombe kompanjong kompleks kompani kompromiss kombinere

FASTE FORKORTELSER 4

arbeid oppmerksom på bestemme

bestemmer bestemt fast

allerede på grunn av ennå under punkt

-ende mellom

Vær oppmerksom på at verbet flyttes opp i følgende sammentrekninger:

jeg er jeg skal jeg kan

Oppgave 3

Les og stenografer:

Oppgave 4

Stenografer setningene:

Jeg skal få gjøre Dem oppmerksom på at feilen allerede er blitt rettet. Jeg kan være helt enig med Dem på dette punkt. Uhellet hendte under lossingen, mens skipet lå ved kai. Denne påstand må stemples som løgn. Forretningen har ennå ikke komplettert sitt lager av lamper.

Oppgave 5

Les og stenografer brevet:

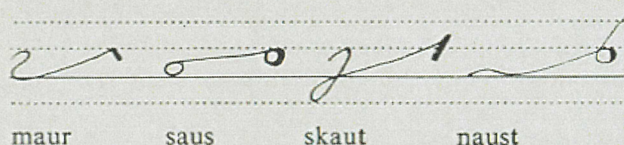
14

Diftongen au. Konsonansene nd, rd og sl, sm, sn

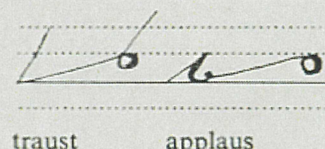
DIFTONGEN *au* 1

I *innlyd* og *fremlyd* er tegnet for *au* en kombinasjon av *u* + *a* (merk rekkefølgen). Med andre ord: tegnet etter *au* heves ½ høyde i skrå retning og får trykk.

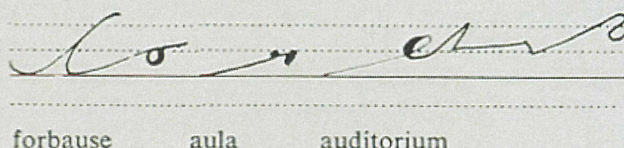
Eksempler. Les og øv.

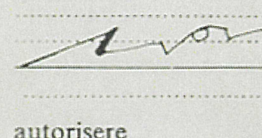
maur saus skaut naust

traust applaus

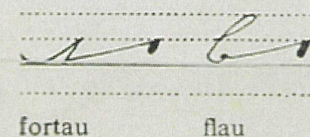
forbause aula auditorium

autorisere

Som *utlyd* beholder vi kombinasjonen *u* + *a:* tegnet for *u* får et nedtrekk på ½ høyde med trykk, *au:*

Øv eksemplene:

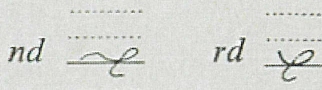
fortau flau

Oppgave 1

Stenografer ordene:
hauk gaupe laug staur aure automat august trau sau

KONSONANSENE *nd*, *rd* 2

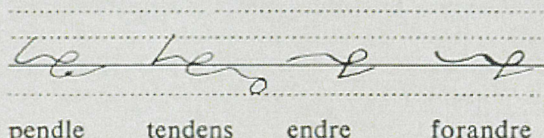
I *nd* og *rd* beholder *n* og *r* sin opprinnelige plass, mens *d* senkes ½ høyde.

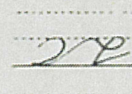
nd *rd*

Legg merke til at i *rd* blir *r* buet nederst, mens det ellers alltid er en vinkel i overgangen mellom *r* og neste bokstav.

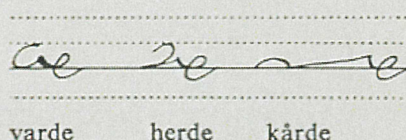
Eksempler. Les og øv.

pendle tendens endre forandre

hindre

varde herde kårde

Oppgave 2

Stenografer ordene:
hendig endelig myndig hundre forundre lærd sardin akkord

KONSONANSENE *sl*, *sm*, *sn* 3

sl ... *sm* ... *sn* ...

sl er en sirkel på 1 høyde. Den begynner på grunnlinjen og skrives til venstre (jfr. *j*).

sm er tegnet for *m* i dobbelt størrelse; det står mellom overlinjen og grunnlinjen.

sn er på ½ høyde og ser ut som et sammentrykket *hen*-tegn.

Eksempler. Les og øv.

slag slapp slit slurv

Oslo

slyng sløyd risle

smart smergel smidig smug smuldre

smykke små

snakke snike snipp snor

snurpe snylte

Oppgave 3

Stenografer ordene:
slank slakke slem slips sloss sluse slør slå rasle smal smak smelte smil smuss smør snill snitt snus sno snøre

FASTE FORKORTELSER 4

andre slik/slike slutt sam-/samme/sammen

snar/snart spørre spørsmål disse/dis-

regel sikker/sikkert

Oppgave 4

Les og stenografer setningene:

Oppgave 5

Stenografer setningene:

Vil De være så snill å gi endelig beskjed innen 3 dager. Tiden er snart inne til å overvinne slike hindringer. Vi kan love å ha partiet ferdig til forsendelse fra Oslo om en uke. Jeg tillater meg å spørre om prisen er den samme. Vår lærde venn vil sikkert slå et nytt slag for denne sak.

Oppgave 6

Les og stenografer stykket:

15

Konsonansene sv, tv, kv, skv. Noen l-konsonanser. «Så» og «like» i sammensetninger og faste forbindelser. Sløyfing av r, i og genitiv-s

KONSONANSENE *sv, tv, kv, skv* 1

sv *tv* *kv*

skv

Løkken på *tv*-tegnet varierer i størrelse, avhengig av det etterfølgende tegn.

kv har et helt eget tegn. Pass på at det er svakt buet, og at det ikke ser ut som et tretall.

I *skv* legges *s* i «toppen» av *kv*-tegnet.

Eksempler. Les og øv.

svenn sverme Sverige svale svak

svamp svi svindel sviske svømme

tvang tvilling tvinne tverrsnitt tvers

kvekke kvart kvadrat akvarium

kvikk kvinne kvittering kvote

skvulpe skvette skvaldre

Oppgave 1
Stenografer ordene:
svelle sveve svær svart svimmel svikt svovel svøpe sveise tverke tverr tvinge kveld kvern kvitt kvist kvantum kvartal skvip skvær

NOEN *l*-KONSONANSER 2

I enkelte tilfeller legger vi *l* på venstre side av foregående tegn, slik som vi gjør med *j* i *tj*. (Blyanten må ikke løftes.)

tl *gl* *skl* *spl*

Øv *eksemplene:*

atlet titler hutle glede glemme

smugle oppvigle øgle muskler splid

så OG *lik(e)* [3]

Når *så* og *lik(e)* forekommer som ledd i sammensetninger eller i faste ordforbindelser, forkortes de stenografisk til henholdsvis *s* og høystilt *l*.

Øv *eksemplene:*

så mange så meget

så lenge så snart

likevel lik(e)så lik(e)som

like god(t)

SLØYFING AV *r* OG *i* [4]

Når *r* kommer mellom vokal (oftest *o*) og konsonant, kan den sløyfes for å lette skrivemåten.

Øv *eksemplene:*

bort fort sorg ordinær

dårlig sørgelig

Når *i* kommer etter oppadgående *t*, er det praktisk å sløyfe den og plassere neste bokstav direkte på *t*.

Øv *eksemplene:*

tekstil artikkel aktiv effektiv

Oppgave 2

Stenografer ordene:

betle kapitler glede hagle ugle spleise
så lang så god(t) så fremt like meget
like mange vårt form organ taktikk produktiv

SLØYFING AV GENITIV-*s* [5]

En genitiv-*s* er i alminnelighet ikke nødvendig for meningen i en setning, og den kan derfor sløyfes i stenografien. Det samme gjelder *s* som bindelyd mellom leddene i sammensetninger.

Øv *eksemplene:*

vi har byens største utvalg

statskasse leveringsfrist

Norges skipsfart trygger landets

økonomi

FASTE FORKORTELSER [6]

svar/svare/svarer kvalitet tvil

likeledes således handle handling

tilbud tilby nær nærmere nærmest

Oppgave 3

Les og øv setningene:

[Stenografi]

Oppgave 4

Stenografer setningene:

Den nye kvalitet er uten tvil likså god som den gamle. Det ble likevel ikke så meget svinn som fra først av antatt. Den kvote vi har fått tildelt, er likså stor som i samme kvartal i fjor. Vi er således i stand til å ordne tvisten i nær fremtid. Å bruke tvang er likeledes en dårlig taktikk. Vi har ventet på svar fra ham i nærmere to uker.

Oppgave 5

Les og stenografer stykket:

[Stenografi]

16

Oversikt over forstavelser

ab
av
an
be
bi
dis
eks
ekstra
er
etter
for
fore
forut
fra
frem
fram

full
gjennom
hen
i
imøte
inn
inne
innen
inter
kon
kontra
mellom
mis
mot
ob

opp
over
oven
på
sam
samme
sammen
sub
tilbake
u
under

uni
unn
ut
ute
uten
van
ved

Repeter kap. 2, 2 før du tar fatt på dette kapitlet.

Du har i tidligere kapitler lært en del forstavelser, dels slike som stenograferes helt ut, og dels slike som har faste forkortelser. Ovenfor ser du en oversikt over de fleste forstavelser som vi har bruk for i praksis.

Forstavelsene forbindes normalt med stamordet, men i noen tilfeller lar dette seg ikke gjøre stenografisk, f.eks. avta

ettersende bistå

Stamordet skrives alltid som når det står alene, slik at forstavelsen ikke har noen innvirkning på plasseringen. Eks.:

anstå ansette

Forstavelser på inntil 1 høyde som kommer foran et tegn som begynner på overlinjen, kan flyttes opp til denne, hvis vi på den måten får et bedre stenogram, f.eks.

angrep anbefale

Forstavelsen *over* bør i slike tilfeller alltid flyttes opp for å unngå en vokalstrek på 2 høyder, som da kunne forveksles med *ei*-streken, f.eks. overskride

Ellers må forstavelsen stå atskilt fra stamordet:

Eksempler. Les og øv.

absolutt abstrakt avgå

avløse anse

anvende bevege bestå bistå

bibringe

diskutere disfavør eksamen

ekspedere

ekstraordinær ekstratog erstatte

erkjenne etterretning etterspørsel

forstand forstyrre foregå forespørsel

forutsette forutsi frafalle fragå

fremføre fremheve fullføre fullmakt

gjennomse gjennomlese henvende henstand

iaktta ivareta imøtekomme

imøtese

innføre innlede innestå inneværende

innenfor innenbys interessant intervall

konstatere konflikt

kontrabok

kontraordre mellomliggende mellomregning

mistenke misforstå motarbeide

motsi

objekt observere oppleve oppta

overgang

overtale ovenpå ovenfor pågå

påstand

samfunn sammentreff subjekt subagent

tilbakesende tilbakeføre uvennlig

uverdig underordne undersøke

unikum

universal unnlate unnskylde utgjøre

utlevering uteglemme utelukke

utenfra utenpå vanvare vanære

vedkomme vedtekt

Oppgave

Stenografer følgende setninger:

Jeg vil absolutt anbefale Dem å betale et større avdrag. Han bidrog til diskusjonen med mange gode eksempler. Firmaet krever en ekstraordinært stor erstatning. Ved nærmere ettersyn forstod jeg at det måtte foreligge en feil. Vi forutsetter at De frafaller alle fremtidige krav. Stoffene var fullstendig gjennomtrukket av vann. Jeg håper at min henvendelse iallfall på dette punkt vil få et imøtekommende svar. Alle innkjøp i inneværende år må betales innenfor den avtalte frist. All interesse har konsentrert seg om kontraordren. I mellomtiden ble jeg mistenkt for å motarbeide ham. Det er få som har en objektiv oppfatning av slike spørsmål. Jeg ble overrasket over de påstander han kom med under vår samtale. Sammenligningen er i høy grad subjektiv.

En full tilbakebetaling av gjelden var umulig etter underslaget. Universalmidler unngår sjelden å møte kritikk. Når det gjelder utvendig maling, er det utelukket å arbeide utenfor sesongen. Av ren vanvare kom vi til å vedlegge feil skjema.

17

Oversikt over endelser (sluttstavelser)

Mange av de endelsene som er samlet her, har du allerede lært som faste forkortelser. De fleste sluttstavelser forbindes direkte med stamordet, men noen står atskilt fra dette, og slike endelser settes da i alminnelighet på mellomlinjen.

bar

deles

dom

else

eum/ium

graf

grafi(sk)

het

ing/ning

ring

itet

ledes

lig/entlig

ment

sjon

skap

tisk

ligvis

vis

Eksempler. Les og øv.

brukbar holdbar fremdeles særdeles

eiendom fattigdom bevegelse

fornøyelse

museum studium fotograf

stenograf

fotografi telegrafisk ærlighet sannhet

maling løsning forklaring sparing

kapasitet majoritet annerledes

hvorledes faglig saklig egentlig

ukentlig konnossement moment

nasjon produksjon regnskap

selskap

faktisk kritisk naturligvis

sannsynligvis forholdsvis gradvis

Oppgave

Stenografer følgende setninger som er laget slik at alle endelser i leksjonen kommer med i alfabetisk rekkefølge:

De kostbare maskiner er fremdeles vår eiendom. Det var en opplevelse for ham å besøke et slikt museum under sitt studium. En stenograf bør også være sikker i ortografi. Det er store muligheter for en heldig løsning. Rasjonaliseringen har ført til økt kapasitet. Hvorledes kunne det være mulig? Dette er egentlig et bedre argument. Regnskapet viser faktisk et mindre underskudd. Vanligvis er dette ikke tilfelle. Det går gradvis fremover.

18

Faste forkortelser i Wang-Krogdahls system

En del av forkortelsene har du lært i forbindelse med enkelte bokstaver. Andre er blitt samlet i grupper etter hvert som ordforrådet ble bygd opp. I listen og på de følgende sider er oppført noen ganske få ord som stenograferes helt ut, men de er tatt med av praktiske grunner: De forekommer så hyppig at de bør huskes, sammen med de andre viktige ordene.

Det er blitt foretatt en telling av ordenes hyppighet i en norsk tekst på 50 000 ord. Av den fremgår det at 50 ord utgjorde halvdelen av hele materialet, og 300 ord utgjorde vel 70 %. Ordet «det» leder stort, fulgt av «og».

Denne tellingen viser hvor nødvendig det er å lære de faste forkortelsene for de viktigste av disse ordene.

Merk: Alle ordene i listen må øves inn så godt at du kan skrive dem så å si mekanisk, og du må derfor stadig repetere dem.

I kap. 21 vil du finne innøvingsstoff til de faste forkortelser som ikke er behandlet i tidligere kapitler.

1	av/at/å	19	de/De, dem/Dem
2	aldeles	20	den, denne
3	aldri	21	der, derfor
4	allerede	22	deres/Deres
5	alminnelig	23	dessuten
6	alltid	24	dessverre
7	annen/annet	25	det, dette
8	annerledes	26	disse
9	andre	27	dog
10	anledning	28	eller, ellers
11	arbeid	29	en/enn, enhver, ethvert
12	bestemme, bestemmer, bestemt, bestemmelse	30	enkel, enkelt
13	betingelse	31	ennå
14	bli/blir/blitt	32	er
15	brev	33	et, etter
16	bruk	34	fast
17	ca.	35	for, forslag
18	da/dag	36	forbindelse

37 forretning

38 fra, fram/frem

39 fremdeles

40 full

41 før/føre/fører, først/første

42 få/får/fått

43 gang

44 gav/ganske

45 gi/gir/gitt/gikk

46 gjennom

47 gjøre, gjorde, gjort

48 gå/går/gått/god/godt

49 grunn

50 ha/har/hatt

51 hadde

52 han, ham, hans

53 handle, handling

54 hen-

55 her/herr

56 holde, forhold

57 håpe/hode/hoved, forhåpentlig

58 hurtig/hus

59 hva

60 hver/hvert

61 hvilke, hvilken, hvilket

62 hvor

63 hvorledes

64 i, idet

65 ifølge

66 ingen

67 ikke

68 imidlertid

69 inn

70 intet

71 jeg

72 jord

73 kan, kanskje

74 kjøp/kjøpe, kjøper

75 kom/komme, kommer

76 kort

77 kredit/kreditt/kreditere

78 kunde/kunne

79 kvalitet

80 la/late/lar/latt, lot

81 land

82 likevel, lik(e)så

83 lik(e)som, likeledes

84 man

85 med, med hensyn til

86 meddele

87 meget

88 mellom, imellom

89 mens/mis

90 mot(-)/motta/mottar/ mottatt

91 mulig

92 måned/måneder

93 måte

94 noe/noen

95 nær, nærmere, nærmest

96 nødvendig

97 nettopp

98 nå, når

99 og, også

100 ofte

101 om

102 opp

103 oppmerksom på

104 orden, ordne

105 ordning

106 ordre, ordrer

107 over

108 parti

109 pris

110 prosent

111 på, på grunn av

112 punkt

113 regel

114 riktignok

115 sak

116 sa/sagt, si/sier

117 sam-/samme/sammen

118 sikker/sikkert

119 skal, skulle

120 skjønt

121 skriv/skrive/skriver

122 skrivelse

123 slik/slike

124 slutt

125 snar/snart

126 som

127 sorg, sørge

128 spesiell/spesielt

129 spørre/spørsmål

130 stille, stilling

131 stor/stort, større, størst

132 størrelse

133 svar/svare/svarer

134 særdeles

135 så god/så godt, så meget, så lenge

136 således

137 ta/tar/tatt

138 tid

139 til, tillate

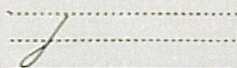
140 tilbake

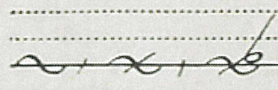
141 tilbud, tilby

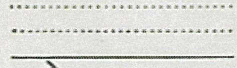
142 tilfreds/tilfredsstille

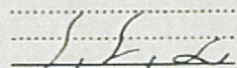
143 ting

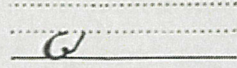
144 tro/tror

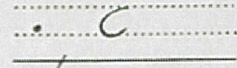
145 tvil

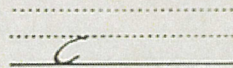
146 ung, yngre, yngst

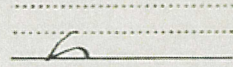
147 under

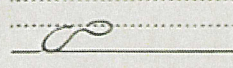
148 ut, ute, uten

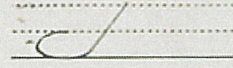
149 vanskelig

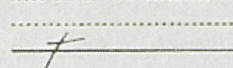
150 var, være/vært

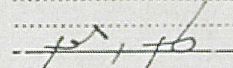
151 ved

152 verken

153 visstnok

154 vårt

155 yte, ytre

156 ytterligere, ytterst

19

Andre forkortelser

Vi har nå gjennomgått elementærteorien i stenografisystemet, og du skulle altså kunne klare å stenografere et hvilket som helst ord. Foruten å innarbeide stadig større sikkerhet blir det fra nå av viktig å øve opp hurtigheten. Da *kan* det være hensiktsmessig å ta i bruk flere forkortelser enn de «faste» vi har lært hittil, men man må ikke forkorte så sterkt at det går ut over gjenlesningen.

Et og samme ord kan forkortes på forskjellige måter, og her må man velge den forkortelsen man selv mener er best, og øve den inn.

Enkle regler for forkortelser:

1) Vi beholder *begynnelsen* av ordet, og forkortelsen står da på grunnlinjen. Eventuelle bøyningsendelser settes på mellomlinjen.

2) Vi beholder *slutten* av ordet, og setter forkortelsen på mellomlinjen. Eventuelle forstavelser står på grunnlinjen.

Inneholder stammen *u*, settes forkortelsen under grunnlinjen både i tilfelle 1) og 2).

3) Vi beholder *begynnelsen* + *slutten* av ordet; disse ledd kan skrives sammen hvor dette gir en tydelig forkortelse. Den settes på grunnlinjen. Ellers skriver vi begynnelsen og slutten av ordet hver for seg, og kan da antyde forskjellige stammevokaler: *i* ved å sette slutten av ordet på mellomlinjen like over begynnelsen, som står på grunnlinjen, og *u* ved å sette slutten av ordet under grunnlinjen. Hvor stammevokalen er *y*, lar vi slutten av ordet skjære begynnelsen.

Eksempler:

1)

yte agent gunstig hurtig beløpene kapital

korrespondanse

2)

artikkel fabrikk prinsipp gang bestille forbruk full

3)

forretning forbindelse begynnelse opplysning konklusjon

Merk: Endelsen *-sjon* som ledd i en forkortelse stenograferes bare med en *o* (konklusjon).

I tillegg til disse mer systematiske måtene å forkorte på kan vi bruke såkalte vilkårlige forkortelser, som vi først finner fram til gjennom lengre praksis; bl.a. vil fagområdet spille inn her. En del slike forkortelser henter vi fra matematikken, fra tallene og fra skilletegn i vanlig skrift.

Eksempler:

mer eller mindre — for det første — for det andre

lik — si — sa — spørre — -komme (i sammensetninger) — forekomme

Måneden skriver vi med dens nummer under grunnlinjen: 15. mai

15/5 skrives derimot som i vanlig skrift. Årstall skrives gjerne tvers over grunnlinjen; som oftest vil de to siste sifrene være tilstrekkelig: 17. mai 1814

1905

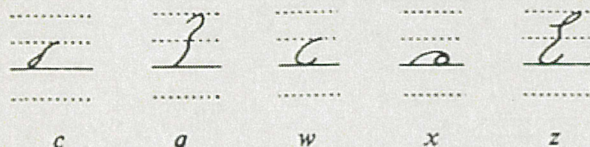
I motsetning til de *faste* forkortelsene er de som er nevnt i dette kapitlet, valgfrie, og her må tilrås stor forsiktighet. Man må ikke overdrive bruken av forkortelser. I praksis viser det seg at de dyktigste stenografer oppnår så stor hurtighet at de foretrekker å stenografere temmelig utførlig.

20

Stenografisk alfabet. Systemoversikt

For å få et fullstendig alfabet må vi også ha med konsonantene *c*, *q*, *w*, *x* og *z*, som normalt ikke forekommer i ord av norsk opprinnelse. Da vi jo stenograferer etter uttalen, får disse bokstavene ingen praktisk betydning utover den at vi bruker noen av

dem hvis de forekommer i egennavn eller i ord fra andre språk, og vi ønsker å stenografere etter skrivemåten.

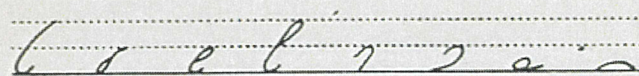
Bokstaven *c* skrives med samme tegn som konsonansen *sv*, men *c* er bare på 1 høyde.

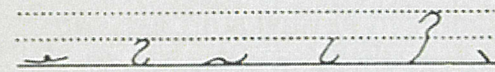
q skrives med tegnet for *kv*.

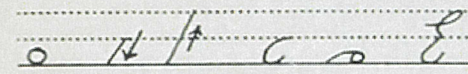
w (dobbelt *v*) skrives som enkelt *v*.

x har samme tegn som *ks*-konsonansen.

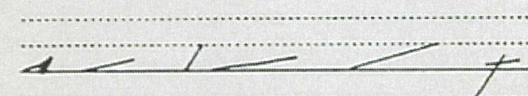
KONSONANTER **1**

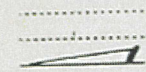

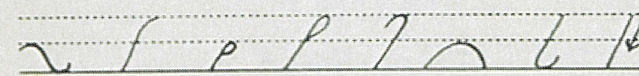

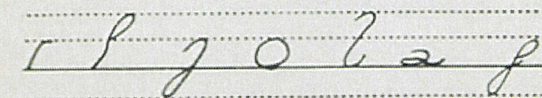
VOKALER **2**

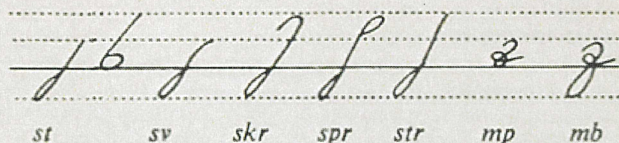

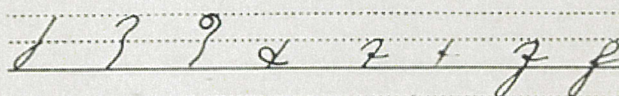

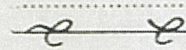
KONSONANSER **3**

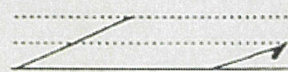

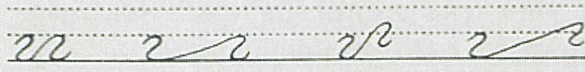

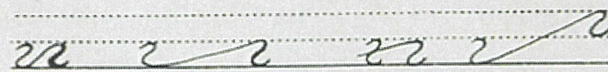
DIFTONGER **4**

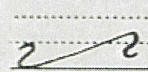

KOMBINASJON AV BOKSTAVENE I LAGEDE «ORD» **5**

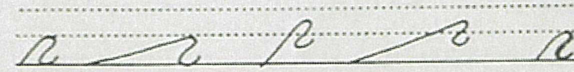
a) konsonant – vokal – konsonant:

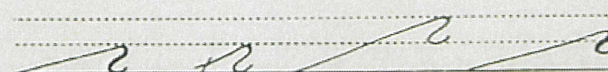

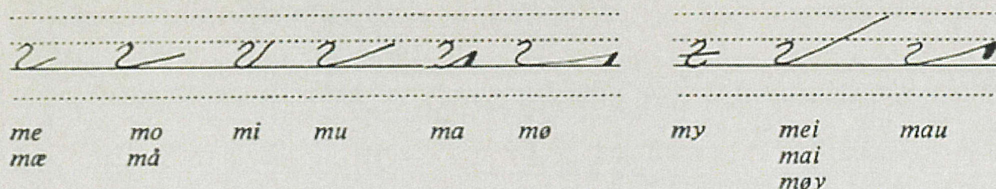

b) vokal – konsonant:

c) konsonant – vokal:

21

Treningsstoff I

Hittil har du brukt skrivebøker med hjelpelinjer, og størrelsen av tegnene har vært bestemt av disse linjene. Fra nå av vil det være riktig å gå over til stenografiblokk, og her har du bare grunnlinjen å rette deg etter. Det er alminnelig at stenogrammene blir litt for store til å begynne med. Forsøk å komme fram til en normal størrelse, som er lett å skrive og lett å lese.

Mange foretrekker nå en noe bløtere blyant enn mellomtypen HB som vanligvis blir brukt til innøving, f.eks. 2B.

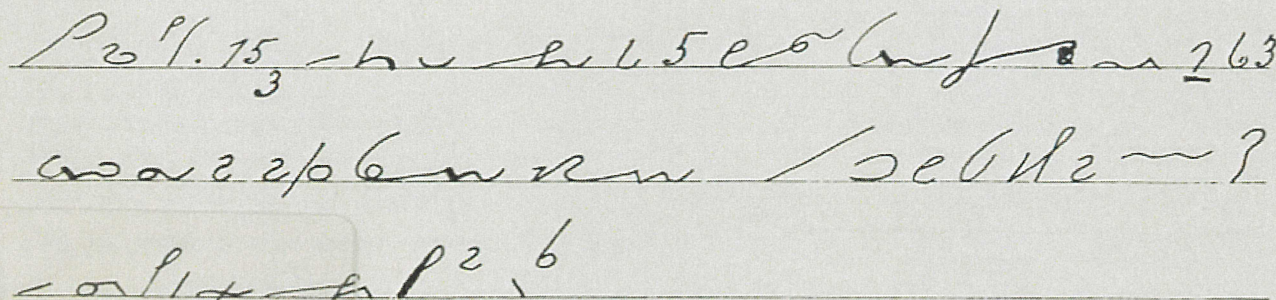
Oppgave 1

Øvelsesstoff til kapittel 18.
Stenografer setningene:

Det er aldeles nødvendig for oss å handle på denne måte. Man må riktignok si at han er noe ung til en slik stilling. Han er visstnok yngre enn de fleste søkerne, men dog ikke den yngste. Derfor er hans holdning særlig viktig nettopp nå. Kjøperen gav meg et ganske annet inntrykk. Vi må imidlertid være tilfreds med denne ordning. Ifølge kontrakten kan vi regne med hurtig levering, ca. 1. mai. Intet skulle glede oss mer. Enkelte kunder stiller for store krav, idet de ber om ekstrarabatter. Dessuten blir dette mer og mer alminnelig. Hvilken leie betaler De for huset? Vi får bare en og annen ordre fra ham en gang imellom. Det er nå en enkel sak å tilfredsstille etterspørselen over hele jorden.

Oppgave 2

Les og stenografer:

Oppgave 3

Les og stenografer:

Oppgave 4

Les og stenografer:

Særlig ved repetisjon vil det være en nyttig form for øvelse å «snu om» oppgavene i boken; "løsninger" betraktes altså da som «oppgaver». For øvrig vil det være en god hjelp om du kan få noen til å diktere deg stoff. Det vil også være til hjelp om den som dikterer, bruker klokke. Diktaten bør være jevn, og farten må avpasses etter vanskelighetsgraden, slik at du til enhver tid mestrer både stenogrammene og utskriften.

Det vil være et rimelig mål å nå fram til kontorstenografens ca. 70 ord i minuttet. Det kan nevnes at en debattstenograf når opp i mer enn 150 ord i minuttet.

22

Treningsstoff II

Oppgave 1

Oppgave 2

Oppgave 3

23

Treningsstoff III

Oppgave 1

Oppgave 2

24

Treningsstoff IV

Oppgave 1

Oppgave
2

25

Treningsstoff V

Oppgave 1

Oppgave 2

Oppgave 3

Oppgave 4

Svar på oppgavene

Kapittel 3

1

2

3 Råken er åpen. Til toppen er det mer enn 20 meter. Tåken er tett, og en kan ikke ro over.

4

Kapittel 4

1

2

3

4 Han har ikke hatt varen på to år. De hadde ikke vært med på det. Da har de nok gitt ham en pen gave. En dag gikk de nede ved havnen.

5

Kapittel 5

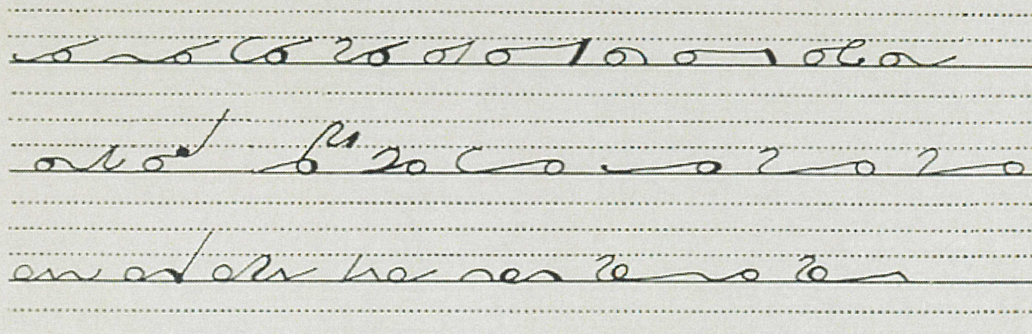
1

2 De gjorde alt for å redde dem. Det lot ikke til at noen hadde noe med dette å gjøre. Er det ikke gjort noe for å rette på det? Han har latt dem vente en hel dag. La dem ikke gjøre det.

3

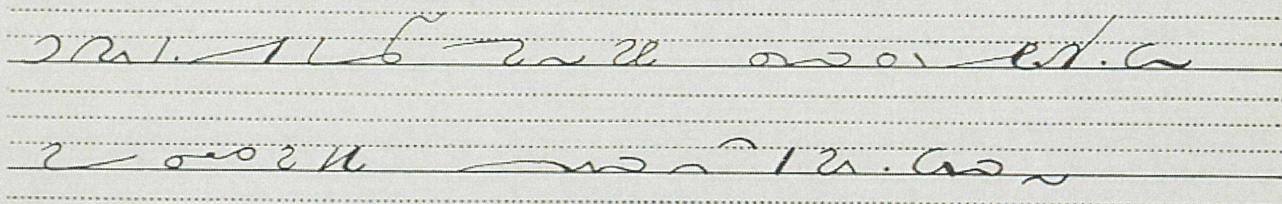
Kapittel 6

1

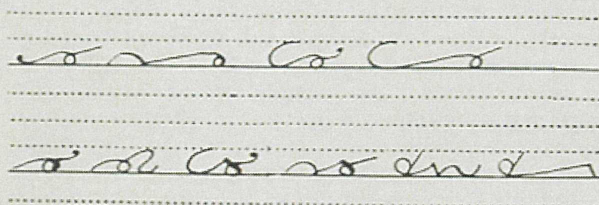
2 Når kan denne sak løses? Resten av varene skal sendes om to måneder. Dette kjøp er avgjort gjennom vår agent. Han kom, så og vant.

3

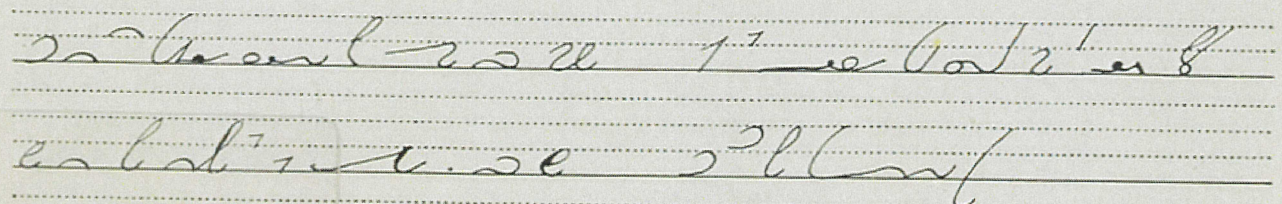
Kapittel 7

1

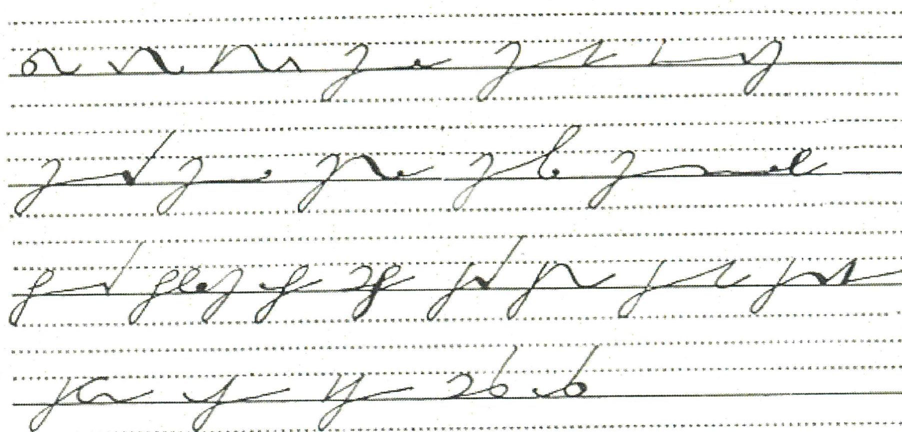
2 Denne debatten kan tenkes å vare i tre dager. Bare det beste er gjevt nok. De har mottatt hvetemelet som avtalt. Kan det bli noen for-tjeneste tilbake i det hele tatt? Han fører ikke denne sorten.

3

Kapittel 8

1

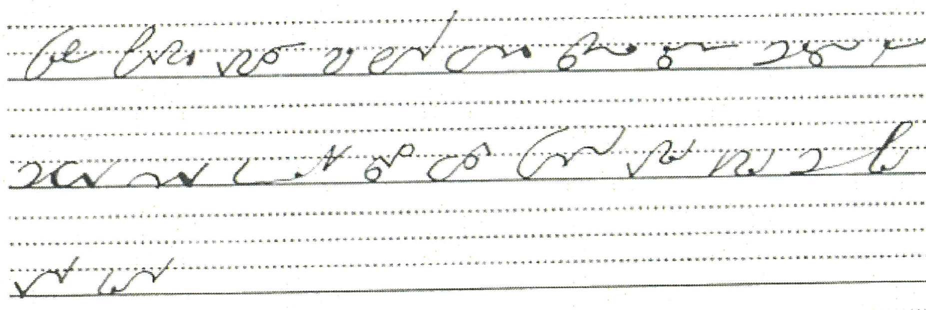

2 Ingen har lenger noe behov for dette stoffet her hos oss. Han ble ansatt, skjønt han manglet de helt spesielle egenskaper. Stopp mens leken er best. De sier at det er ikke stort å spare på dette. Som sagt, må jeg nok ha misforstått Dem. En stor del av lasten må kasseres denne gang.

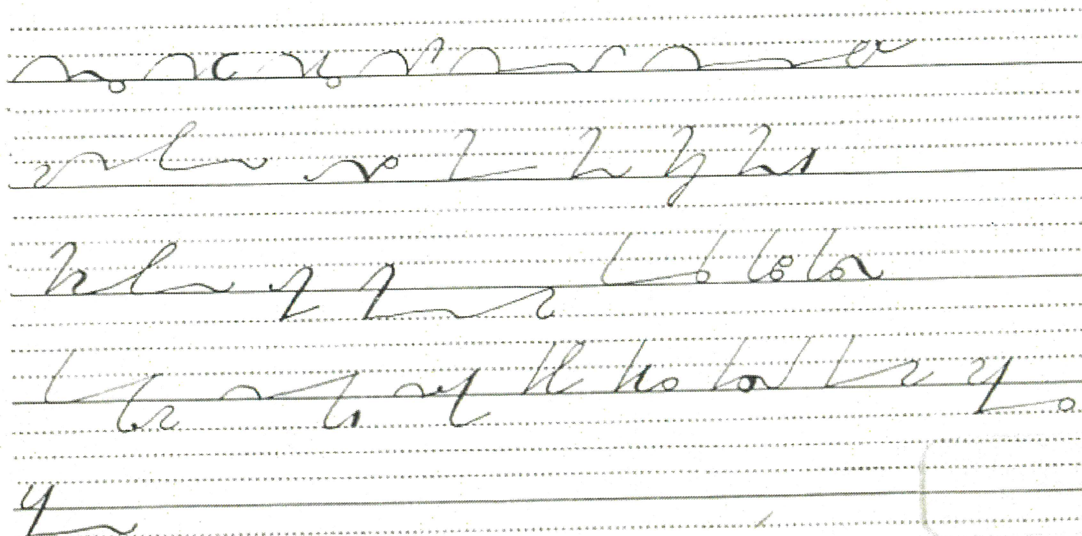
3 Per, seks år gammel, stod foran døren til maler Bang og klarte ikke å nå opp til klokken. Da kom den hjelpsomme herr Olsen. «Her kan nok jeg hjelpe,» sa han og klemte tommelen mot klokken. «Ja, nå må vi nok løpe alt vi kan,» sa Per.

Kapittel 9

1

2

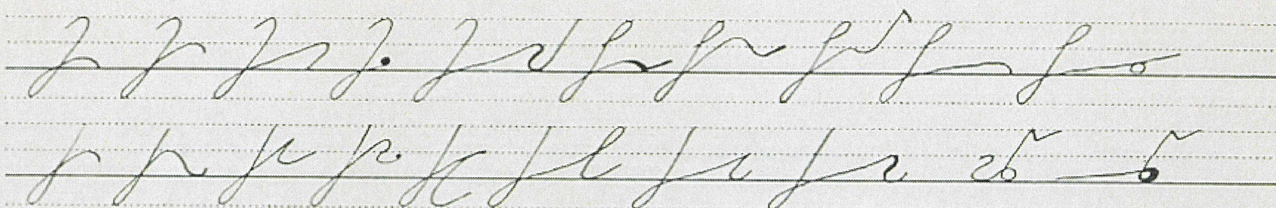

3 Det er ingen grunn til å tro at vi ikke kan få en rabatt på 5 %. Hovedsaken er at De gir oss denne kreditt. Det ville være en fordel om De henvendte Dem direkte til grossisten. Jeg har mottatt en sjekk på kr 1000,– som jeg skal kreditere Dem for.

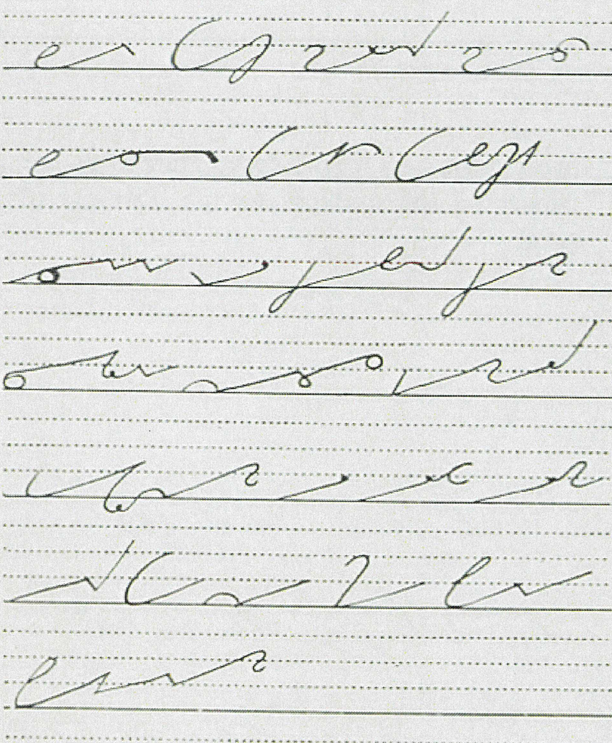
4 Vi ber Dem meddele oss om De kan levere 200 kraner av merket «Tetti» til den pris som er oppført i katalogen. Vi håper at De i tilfelle kan sende partiet på kort varsel.

Kapittel 10

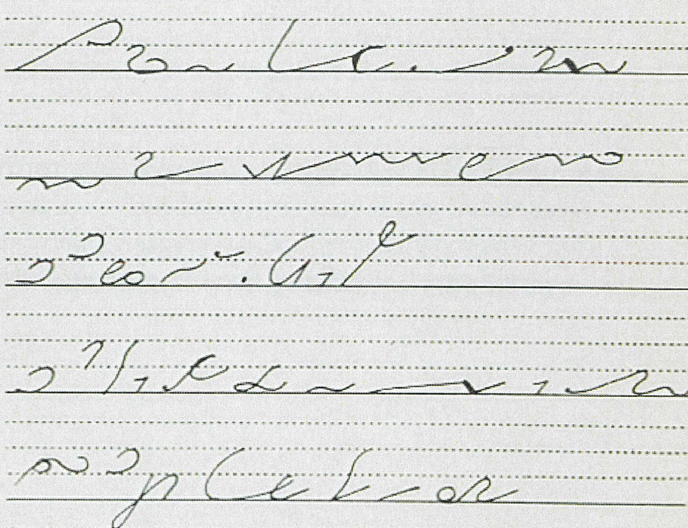
1

2

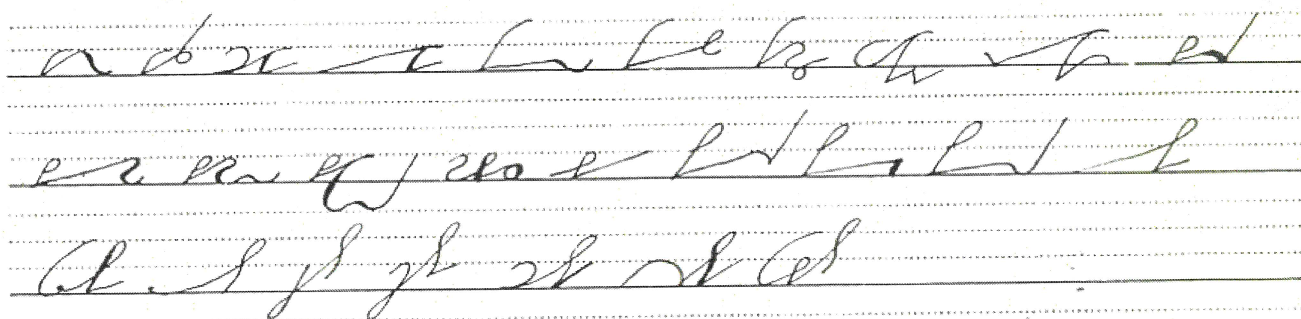
4

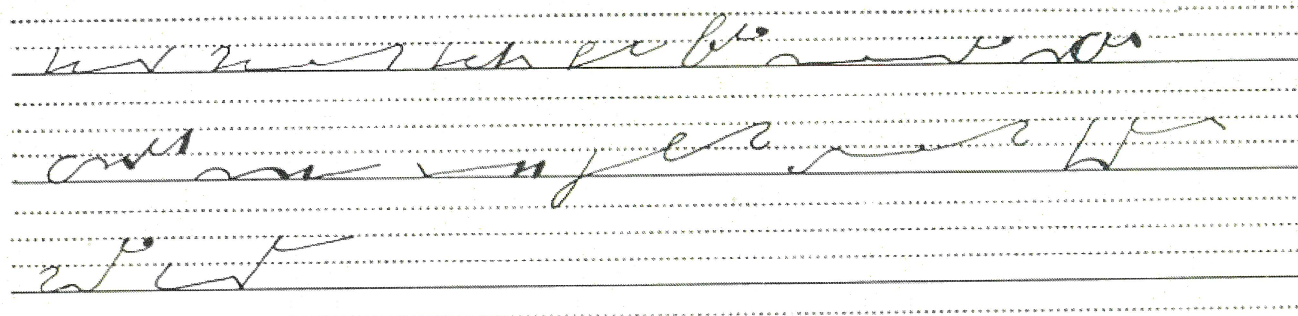
3 Han skriver at han umulig vil kunne redusere sine utlegg. Det er utelukket at produktene kan skaffes i løpet av en uke. Kursen har vært ustø i lang tid. Denne gruppe av kunder har alltid størst bruk for luksusvarene. En større modell er nå sendt ut på markedet. En må tute med de ulver en er blant.

5 En gammel jeger hadde en liten stær som han hadde lært å si noen ord. Når han sa: «Lille stær, hvor er du?» skrek den alltid: «Her er jeg.» Knut, som var sønn til naboen, kom av og til for å se fuglen. En dag da jegeren hadde vært ute en tid, fanget gutten fuglen og stakk den i lommen. Han ville straks springe av sted med den, men akkurat da kom jegeren tilbake. Han kunne ikke se fuglen, og da han ropte på den, pep den temmelig skremt: «Her er jeg.»

1

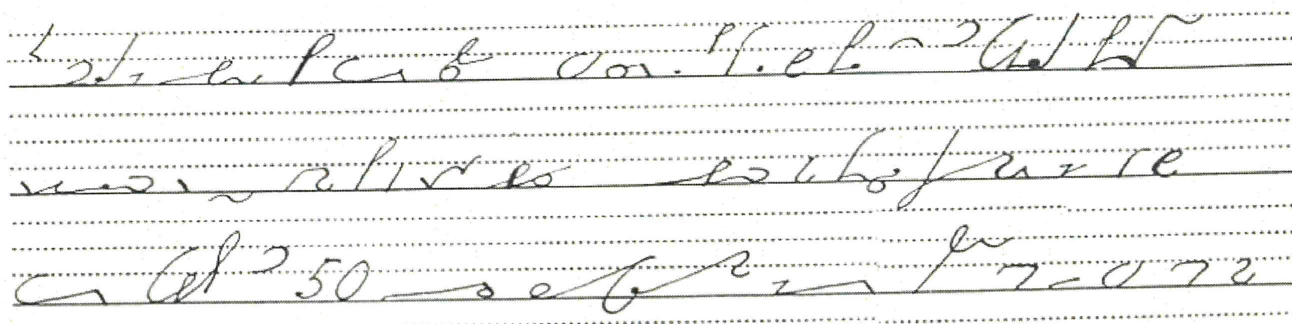

2

3 Materialene er dessverre verken gode eller tørre. Hver radio vil bli ettersett på fabrikken. Det er ofte vanskelig å få ordnet avsendelsen i god tid. Vrimaskinene er kommet fram i god stand. Ethvert barn kan forstå dette. Han ofret mange penger på sitt studium der ute. Det går riktig godt.

4

5 En rik kineser var meget stolt av sine prektige diamanter, som han brakte med overalt, så enhver kunne se dem. En dag møtte han to gamle vismenn, og den ene av dem gikk dristig hen til ham og takket ham for de vakre edelstenene. «Men du har aldri fått noen av mine diamanter,» utbrøt den rike. «Det er sant,» sa vismannen frimodig, «men vi kan se dem, og noen annen anvendelse har heller ikke du av dem. Du viser dem fram og må også passe på dem, og det kan vel ofte være vanskelig nok. Men de gir verken kraft eller innsikt, og derfor kaster vi vrak på dem, men fremdeles er det vi som må takke.»

Kapittel 12

1

2

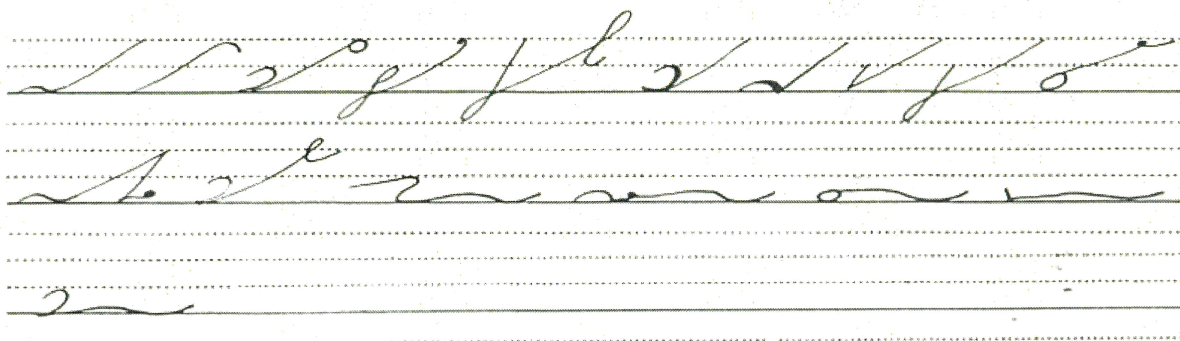
3 Vi har ikke anledning til å ha noe utsalg i år. Det er ytterst vanskelig for oss å overholde leveringsfristen. Det er ikke mulig å holde forretningen i gang lenger i så dyre tider. Ysteriet har laget en helt ny type ost. Vi kan ikke godta Deres nye betingelser hvis De ikke innrømmer ytterligere 5 % rabatt. Fabrikken har hatt store utbetalinger i forbindelse med et nybygg.

4

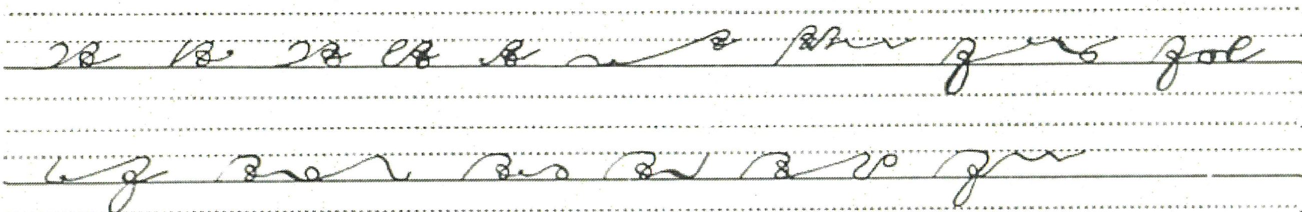
5 Vi har mottatt Deres brev av 25. f.m. og kan meddele at vi i dag har sendt med jernbanen:
10 dypfrysere av merket «Tyr».
5 stykker er lakkert i den lyse nyanse som De bad om, og 5 er hvite.
Vi håper at kundene synes om skapene, og at det ikke vil vare lenge før vi får en ny ordre fra Dem.

Kapittel 13

1

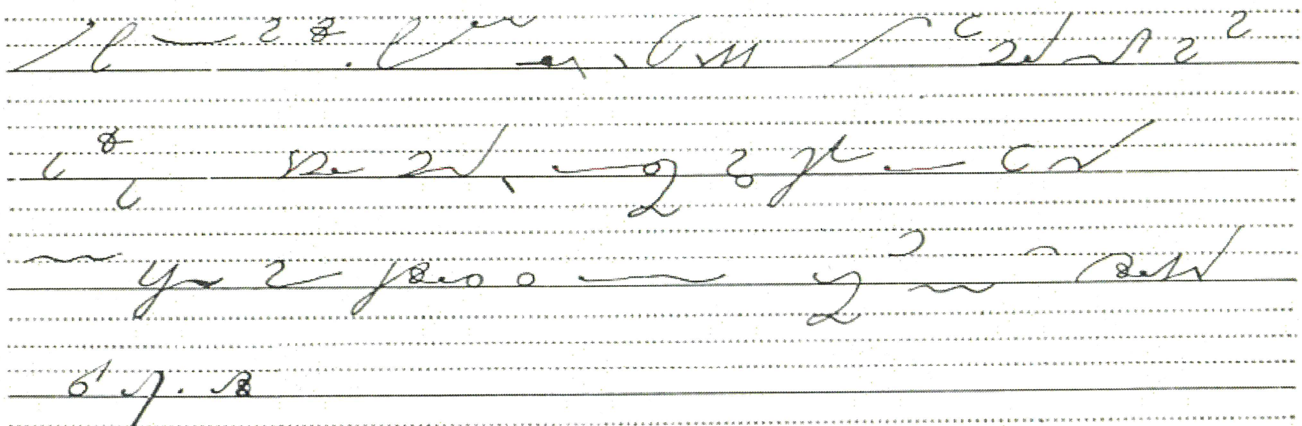

2

3 Importen av regntøy har allerede steget med 10 %. Jeg er fast bestemt på å tegne en større livspolise. En del av speilene var knust på grunn av utilstrekkelig emballasje. Jeg vil kombinere dette arbeidet med en feriereise. Allerede på et tidlig tidspunkt var det klart at arbeidet ville bli dyrere på grunn av stigende priser.

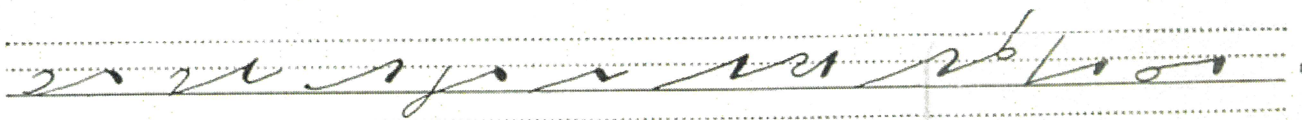
4

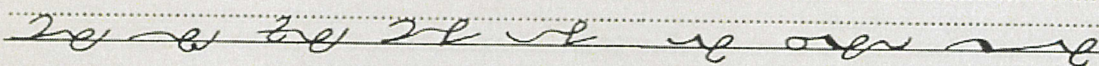
5 Jeg vil med dette gjøre Dem oppmerksom på at De ennå ikke har betalt den regning som ble sendt Dem den 2. f.m. Jeg går ut fra at forsinkelsen er oppstått på grunn av presserende arbeid nå under streiken.
Da De alltid har pleid å ordne våre mellomværender punktlig og nøyaktig, håper jeg å få en remisse fra Dem en av de første dager.

Kapittel 14

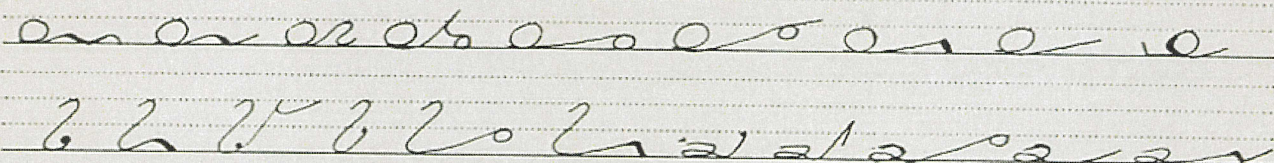
1

2

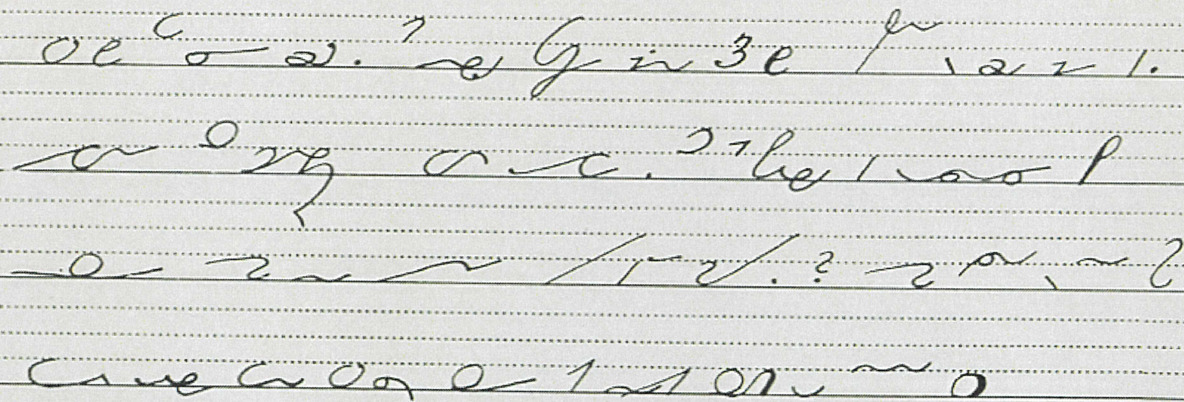

3

4 Jeg vil gjerne diskutere disse spørsmål med Dem. Tendensen går tydelig i retning av slike små og hendige automater. Det er som regel slutt på vårt lager av slips før sesongen er over. Ved kjøp av denne slipemaskin kan vi innrømme et avslag på 15 %. Vi er forbauset over at ingen av de andre størrelsene har falt i kundenes smak.

5

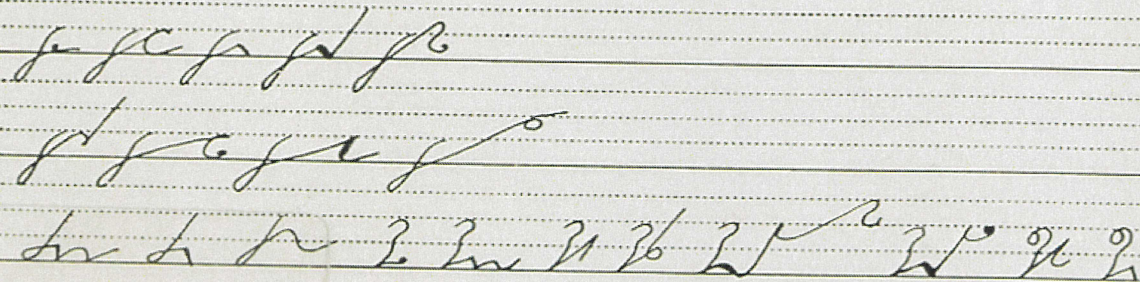

6 Om 14 dager åpner hotellene på fjellet sine dører for vinterturistene. Snaufjellet møter dem med hvite og fine løyper, og det tegner til å bli en meget hyggelig sesong, sier turistsjefen til avisene. Stadig flere bestemmer seg for å dra til fjells, noen bare for få døgn, andre for uker, og alle plasser på hotellene er bestilt lang tid i forveien.

Det blir gjort alt for at turistene skal trives. F.eks. legges det opp flere lokale programmer for gjestene, og når de aller siste reiser hjem i mai måned, bringer alle som én med seg det inntrykk at vinternaturen i Norge er imponerende.

Kapittel 15

1

2

3 Etter en svak stigning er eksporten av tekstiler til Sverige gått sørgelig tilbake. Titlene på to av de bøker De bestilte, var uteglemt, og vi ber Dem underrette oss så snart som mulig. Denne korte oversikt gir et tverrsnitt av så godt som hele utviklingen. Det gleder meg å se av Deres svar at kvitteringen likevel var kommet. Gardinene som forretningen kan tilby, er meget ordinære. Han svarer at tilbudet ikke er bindende. Forhandlingene er på det nærmeste avsluttet. «Aldri har så mange hatt så få å takke for så meget.»

4

5 Fisket er kommet svært sent i gang i år. Særlig har fangsten av kveite sviktet, men kvaliteten har likevel vært god. Det dårlige været har kommet på tverke for fiskerne, som ofte har satt livet på spill så lenge stormen har rast. Til tross for at svære sjøer har oversvømmet båtene, har de greid å splitte bølgene og gli inn i lunere farvann. Deres harde yrke krever sterke muskler, men enda mer godt sjømannskap.

Kapittel 21

1

2 Jeg har mottatt Deres brev av 15. mars, og takker for ordren på 5 dusin barnestrømper nr. G 63. Varene sendes med M/S «Bjørn» i morgen. Jeg håper De blir tilfreds med denne kvalitet, og ser fram til nye ordrer fra Dem. Ærbødigst

3 Vi takker for den prislisten over skinnvarer som De sendte oss i forrige uke. Da vi imidlertid ikke lenger fører slike artikler, har vi overlatt listen til en av våre forretningsvenner her i byen, herr Frank Berg, som i mange år har arbeidet i Deres bransje.
Vi har bedt ham sette seg i forbindelse med Dem i nær fremtid, og håper at De med dette vil kunne innlede en ny og hyggelig forretningsforbindelse.
Med hilsen

4 Kong Salomo var berømt for sin visdom. En gang ville dronningen av Saba sette hans klokskap på prøve, og derfor viste hun ham to vakre kranser. Den ene var flettet av naturlige blomster, den andre av kunstige. Hvilken var ekte? Verken kongen eller hoffet kunne se den minste forskjell på dem.
Da bad kongen om at en bie skulle bli sloppet inn i værelset. Den fløy omkring en stund, men snart dalte den ned på den ene kransen og krøp inn i blomst etter blomst. Den andre kransen rørte den ikke. Løsningen var enkel: Naturen hadde selv gitt det riktige svar.

Kapittel 22

1 Vi ser av Deres brev av 29. mai at det dessverre er umulig for Dem i øyeblikket å betale den faktura på kr 1 250,– som forfalt den 26. april. Da vi forstår at De har hatt ekstraordinære utgifter i det siste, kan vi denne gang gå med på Deres anmodning om en utsettelse.
Vi vedlegger tratte på beløpet pr. 20. juni, og tør be Dem returnere vekselen snarest i akseptert stand.

2 *Deres brev av 16. d.m.*
Dessverre må vi meddele at vi ikke ser oss i stand til å akseptere Deres forslag, da sesongen snart er slutt. Selv om det restparti De kan tilby oss, høres ut til å være meget fordelaktig, finner vi at risikoen er for stor. Våre kunder er meget motebevisste, og vi har allerede fått en mengde forespørsler om årets nye modeller og mønstre. Hvis De skulle være interessert i å gi oss et lignende tilbud neste år, vil vi be Dem vennligst kontakte oss noe tidligere.

3 For det moderne menneske er dagens avis blitt nesten like viktig som det daglige brød. Først og fremst bringer den de siste nyheter inn i stuen, men de opptar bare en del av spaltene. Avisen er gjerne også talerør for et politisk parti, og man må si at i vår tid er et demokratisk samfunn nesten utenkelig uten en fri presse.
Det meste av stoffet for øvrig kan sies å gi opplysning i forskjellige former: artikler om aktuelle, økonomiske, sosiale og kulturelle emner, foruten spesialstoff av forskjellig art. Pressen står også i reklamens tjeneste. Dessuten kan leserne komme i et mer personlig forhold til sin avis ved å sende inserater til redaktøren.
Forat ikke innholdet skal bli for tungt, gir avisen som regel også litt underholdning – fra mer eller mindre verdifullt litterært stoff til tegneserier.
Den moderne avis har fått sterke konkurrenter i kringkasting og fjernsyn, men den fyller fremdeles med glans sin oppgave som «tidens speil».

Kapittel 23

1 Vi viser til vårt brev av 7. d.m., og vedlegger vår ordre nr. 183 på en del artikler som vi tidligere har kjøpt hos Dem.
Av Deres siste sirkulære fremgikk det riktignok at De på grunn av mange og store ordrer må forbeholde Dem en lengre leveringstid enn før. Imidlertid håper vi at De nå så pass lang tid etter ferien er i stand til å levere noe hurtigere, slik at De iallfall kan utføre vår ordre i løpet av neste måned.
Vårt lager har nemlig minket så sterkt at det ellers vil bli vanskelig for oss å levere de kvanta våre kunder ønsker. Dette ville jo være meget beklagelig for begge parter, særlig nå da Deres produkter er så godt innarbeidet på vårt marked. Vi vil derfor være takknemlig for å få oppgitt den korteste leveringstid vi kan regne med, og går ut fra at De vil gjøre Deres beste for å imøtekomme oss.

2 Verden blir mindre og mindre for hvert år, heter det. Stadig bedre og raskere samferdselsmidler binder de forskjellige land og folk sammen. Før hadde vi naboer bare i vår gate eller grend,

kanskje vår by eller bygd. Nå føler vi oss stadig mer som naboer med alle våre landsmenn, og dette naboskap strekker seg utover landegrensene.
Hest og vogn er ytterst sjeldne å se, iallfall i byene, og selv jernbanen synes til en viss grad å tape terreng. Men enda hevder den seg, særlig i persontrafikk på forstadsbanene og med fjerntog, og i transport av tungt gods over lange avstander.
Bilen overtar mer og mer i alle former for transport. Om privatbilene kan man si at de ikke bare løser problemer, i kanskje enda høyere grad skaper de problemer.
Det neste kommunikasjonsmiddel som har meldt seg, er flyet. Det opererer først og fremst over lange distanser, og frakter helst personer og lette eller meget ømtålige varer. Etter hvert har vi også fått et nett av lokale flyruter, og konkurransen med jernbane og bil øker jevnt og sikkert. Men den moderne teknikk arbeider videre. Raketter og romskip åpner nye, veldige perspektiver. Mange mennesker kunne tenke seg å leve langt inn i fremtiden, men hvem vet om ikke mange også ønsker seg tilbake til «de gode, gamle dager».

Kapittel 24

1 Jeg har mottatt Deres brev av 9. november. Som svar på Deres forespørsel kan jeg opplyse at det skulle glede meg å gjøre forretninger med Dem. Mine artikler har slått meget godt an i de fleste land hvor de er introdusert, og jeg er overbevist om at de vil vinne innpass også hos Deres kunder.
Neste års vårkolleksjon vil som vanlig være ferdig i begynnelsen av februar, og jeg vil da være interessert i å sende min representant, herr D. Smith, til Norge for å vise Dem de siste nyheter. Han skal nemlig besøke København og Stockholm i dagene 5.–10. februar. Den 11. om morgenen vil han være i Oslo, og jeg tør be Dem være så vennlig å underrette meg om når det vil passe best for Dem å treffe ham. Under sitt opphold i Oslo vil herr Smith bo på Grand Hotel.

2 *Referat av en samtale om litteratur og lesning*
Litteraturen er mangfoldig, men folks smak er også høyst forskjellig. Hva leser man helst i våre dager?
Folk er først og fremst interessert i skjønnlitteratur, og i år er det reiseskildringene som dominerer.
Hva med de vanlige romaner?
De har jo alltid sitt publikum, men jeg har inntrykk av at de fleste foretrekker romaner som ikke er altfor lange. Derfor kan det også sies at novellene er kommet noe mer i forgrunnen.
Er det enda noen som leser dramaer?
Ja, det er det. Særlig etter vellykkede teateroppførelser og gode filmutgaver av kjente dramaer er det mange som liker å lese originalen.
Men lyrikken har vel ikke mange tilhengere i vår rastløse tid?
Nei, her er det i grunnen bare en liten gruppe som holder seg nokså konstant fra år til år. Akkurat i det siste har det forresten vært en liten stigning i interessen for lyrikk.
Vil de fleste stort sett heller lese den helt lette litteratur?
Det er litt vanskelig å svare på. Kriminalromanene f.eks. har jo sitt faste publikum, og her kan man jo også si at den kulørte presse kommer inn i bildet. I denne forbindelse vil jeg gjerne nevne at ikke all «tung» lesning er god, og ikke all «lett» litteratur er dårlig.
Til slutt: Er vi et lesende folk?
Her må svaret bli ja. I forhold til folkemengden kjøper nordmennene flere bøker enn de fleste andre nasjoner.

Kapittel 25

1 Vi har nettopp mottatt de varer De fakturerte den 19. d.m., men beklager å måtte meddele at emballasjen var meget dårlig. Flere kolli er blitt skadet under transporten, og sannsynligvis er en del av innholdet kommet bort.
Det forbauser oss at De også denne gang har unnlatt å følge våre instrukser angående pakkingen. Når vi har undersøkt hele partiet, skal vi komme tilbake til saken.

2 Vi kan med glede gi Dem de opplysninger De ønsker om firma P. Dahl & Co., her. Det ble grunnlagt for mer enn 25 år siden og har et meget godt renommé i bransjen.
Innehaverne er dyktige og forsiktige forretningsmenn, og firmaet rår over en ganske stor driftskapital. Etter vår mening kan De derfor trygt innrømme det den varekreditt det ber om.
Disse opplysninger blir gitt uten ansvar for oss.

3 Vi har mottatt Deres forespørsel av 28. f.m. om kulepenner, og vedlegger vår siste prisliste. Som De vil se av denne, er våre priser konkurransedyktige, og produktene er av meget god kvalitet. Etter Deres ønske har vi separat sendt Dem prøver på de forskjellige typer.
Vi håper at De vil være interessert i våre penner, og at De sender oss en ordre på et større parti.

4 Alle politiske partier synes å ha akseptert prinsippet om den moderne velferdsstat. Diskusjonen dreier seg vesentlig om omfanget av de sosiale reformer og tidspunktet for gjennomføringen av dem.
Stadig nye trygder blir innført, og det kan være vanskelig å si hvilke av dem som er viktigst for samfunnet og den enkelte. Hovedsaken er at de som virkelig trenger hjelp, også får den.
Derfor kommer vel etter de flestes mening syketrygd og helsevern i første rekke. Selvfølgelig er det mest om å gjøre at de som er syke kan løse sine personlige problemer, men på den annen side er samfunnet også interessert i å ta vare på sin arbeidskraft.
I en litt annen stilling står barnetrygden og folketrygden. Fra statens og kommunenes side kan den siste delvis betraktes som en honnør til de gamle som har gjort sin innsats gjennom et langt liv.
Når det gjelder den sosiale boligbygging, er meningene noe mer delte. I selve prinsippet er den likevel alminnelig godtatt.
Fremdeles er det slik at privat forsikring og personlig sparing er viktige ved siden av samfunnets omsorg. Kanskje kan man si at de er nødvendige for at borgerne også på dette felt kan leve etter mottoet: Frihet under ansvar.

LITTERATURLISTE

Wang-Krogdahl: Arbeidsbok i stenografi
–»– Lærebok i engelsk stenografi
–»– Lærebok i tysk stenografi

ASCHEHOUGS NYTTEBØKER

H. Gleitsmann/E. S. Schmidt/E. Türkis: *Strikkeboka*
Carola Halhuber: *Stump røyken!*
Claus Jacobsen: *Bordtennis*
Marianne Kaltenbach: *Snarmat for to*
Arne Krüger/Annette Wolter: *God mat fra fryseren*
Walter Noder: *I form over 40*
E. Dam Ravn: *24 elektronikk-konstruksjoner*
Axel Rønning og Sjur Wergeland: *ABC for førerprøven*

Flere nye titler er under forberedelse.

Stenografi — *Wang-Krogdahls system* — egner seg som lærebok ved alle skoler med undervisning i dette faget. Men boken tar like mye sikte på dem som er interessert i å lære stenografi ved selvstudium, fordi den er lagt opp med henblikk på en høy grad av selvaktivitet.

Dette stenografi-kurset er med en del mindre endringer det samme som i Aschehougs store kunnskapsverk STUDIA. Det er en utmerket innføring både for dem som trenger stenografi i sitt yrke, og for journalister, studenter og andre som vil bruke stenografi som "hurtigskrift" til referater, notater osv.

Til skoleundervisning, selvstudium, studieringer og annen kursvirksomhet.

Leif Wang og *Olav Krogdahl* hadde både praktiske og pedagogiske forutsetninger for å skape et enkelt og lettfattelig stenografisystem. Det har vært i bruk siden slutten av 1930-årene og nyttes ved de fleste skoler som har stenografi på fagplanen.

Stenografi

er skrevet av *Aase Graf* som har undervist i faget i mange år og således har stor erfaring som pedagog. Hun har grundig og detaljert kjennskap til Wang-Krogdahls system fra den tid hun som kollega fulgte deres undervisning gjennom lengre tid.

Lær Wang-Krogdahls stenografisystem — det mest utbredte i skole og yrke!

I serien STUDIA-bøkene er også utkommet:

- **Vibeke Engelstad: Menneskeriket.** Et grunnriss av mentalhygiene.
- **Einar Granum: Vi ser på kunst.** lse.